

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue



# Arviointikertomus 2023

*Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen tarkastuslautakunta*

Tarkastuslautakunta 21.5.2024

# Sisällysluettelo

|       |  |    |
|-------|--|----|
| 1     | Puheenjohtajan katsaus.....  | 3  |
| 2     | Arviointikertomus 2023 .....   | 4  |
| 3     | Tarkastuslautakunnan vuosi 2023 .....  | 4  |
| 4     | Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen tavoitteiden toteutuminen.....                                | 7  |
| 4.1   | Strategisten tavoitteiden ja mittareiden arviointi .....   | 7  |
| 4.1.1 | Ennaltaehkäisy sekä hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen.....                   | 9  |
| 4.1.2 | Monikanavainen palveluverkko.....  | 10 |
| 4.1.3 | Palvelujen saatavuus, saavutettavuus ja oikea-aikaisuus .....                                    | 11 |
| 4.1.4 | Henkilöstön osallistaminen .....   | 15 |
| 4.1.5 | Henkilöstön riittävyys, osaaminen, työhyvinvointi ja sitoutuneisuus .....                        | 16 |
| 4.1.6 | Toiminnan tuloksellisuus, laadukkuus ja kustannusvaikuttavuus .....                              | 18 |
| 4.1.7 | Toiminnan pitkäjänteisyys ja päätöksenteko lapsen edun mukaisesti .....                          | 19 |
| 4.2   | Toimialueiden toiminnallisten ja strategisten painopisteiden tavoitteiden arviointi .....        | 22 |
| 4.3   | Tytäryhtiöiden tavoitteiden arviointi .....  | 22 |
| 5     | Talous .....   | 28 |
| 5.1   | Konsernitilinpäätös .....  | 29 |
| 5.2   | Taloustyöryhmän perustaminen .....   | 29 |
| 5.3   | Talouden tasapainottaminen .....   | 29 |
| 5.4   | Arviointimenettely .....   | 31 |
| 6     | Henkilöstöasiat.....   | 33 |
| 6.1   | Johtamis- ja organisaatiojärjestelmän uudistaminen .....   | 33 |
| 6.2   | Työhyvinvointikysely 2023.....   | 34 |
| 6.3   | Sivutoimet ja kilpaileva toiminta.....   | 36 |
| 6.4   | Henkilöstöhallinnon tietojärjestelmä .....   | 37 |
| 7     | Muut arviointikohteet .....  | 39 |
| 7.1   | Palveluintegraatio .....   | 39 |
| 7.1.1 | Integraatio mielenterveys- ja päihdepalveluissa.....   | 39 |
| 7.1.2 | Integraatio sosiaalipalveluissa (työikäisten palvelut) .....                                     | 42 |
| 7.2   | Toimivat yhteistyörakenteet hyvinvointialueiden ja kuntien sekä muiden toimijoiden välillä ..... | 44 |

|     |   |    |
|-----|---|----|
| 7.3 | Kehittämisyksikkö .....                                 | 47 |
| 7.4 | Monikanavainen asiakaspalautejärjestelmä.....           | 48 |
| 7.5 | Palvelusetelitoiminta.....                              | 52 |
| 7.6 | Osallisuusvaliokunta.....                               | 54 |
| 8   | Yhteenveto ja tarkastuslautakunnan lausuntopyyntö ..... | 55 |
| 9   | Lähdeluettelo .....                                     | 58 |

Liite: Toimialueiden toiminnalliset tavoitteet ja strategiset painopisteet

## Tekijät

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen tarkastuslautakunta

# 1 Puheenjohtajan katsaus

## Hyvinvointialueen ensimmäinen vuosi alkoi säästötoimilla

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue aloitti toimintansa vuoden 2023 alusta selvästi riittämättömällä rahoituksella. Valtiovallan talouden nopea tasapainottamisvelvoite on osoittautumassa hyvinvointialueellemme ylivoimaiseksi tehtäväksi. Velvoite pakottaa toki myös muut hyvinvointialueet säästöihin, joita on erittäin haasteellista, jollei mahdotonta, toteuttaa. Säästöihin on kuitenkin Pohjois-Karjalassa vahvasti pyritty ja myös osittain onnistuttu.

Tiukasta taloudesta kärsivät aina hyvinvointialueemme asiakkaat ja koko henkilöstö. Siis ne, joita varten palveluita tuotamme, ja ne, jotka niitä tuottavat. Joka tapauksessa valtiovallan riittämättömästä rahoituksesta johtuen muutokset ja menoleikkaukset ovat olleet pakollisia. Vain niiden avulla meillä on mahdollisuus välttää arviointimenetelyyn joutuminen. Voi hyvällä syyllä kysyä, mikä on itsehallinnon merkitys ja onko palveluita haluava ihminen toiminnan keskiössä, kuten kuuluisi olla. Onko riittävien lakisääteisten palveluiden järjestäminen tällä hetkellä jopa mahdotonta? Onko ennalta ehkäisevään hoitoon panostettu riittävästi, vai jääkö se edelleen juhlapuheiden varaan? Kysymyksiä ilman oikeita vastauksia.

## Mihin arviointikertomus perustuu

Tarkastuslautakunta arvioi hyvinvointialueen toimintaa sekä strategian toteutumista tilinpäätöksestä, lähteissä luetelluista asiakirjoista sekä eri asiantuntijoiden kuulemisista saadun tiedon perusteella. Ei siis edes vahvojen huhujen tai maakunnan lehtien tekstiviestipalstalle saapuneiden viestien perusteella. Hyvinvointialuestrategiassa tavoiteltuun suuntaan eteneminen on ollut haasteellista. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelman väliarvioinnissa 2024 todetaan, että Pohjois-Karjalassa on paljon hyvinvoinnin ja terveyden haasteita, mutta hyvänä merkinä on se, että esimerkiksi hyte-kertoimen mukaan tavoitteessa on menty oikeaan suuntaan vuoden 2023 aikana. Toisaalta taas palvelustrategian ja -verkon valmistelu aloitetaan uudelleen Itä-Suomen hallinto-oikeuden kumottua aluevaltuuston 22.6.2023 päätöksen. Hallinto-oikeuden päätöksen perusteluna oli se, että palvelustrategian ja palveluverkkosuunnitelman lautakuntavalmisteluun oli osallistunut kunnanhallitusten jäseniä tai varajäseniä, jotka hallinto-oikeus katsoi esteellisiksi osallistumaan päätöksentekoon.

Kaikkia strategisia tavoitteita ei ole voitu arvioida, koska ei ole asetettu selkeitä mittareita eikä asianmukaisia tavoitetasoja. Lisäksi haastetta arvioinnille asetti se, että toimialueiden toiminnalliset tavoitteet on kirjattu ja niistä raportoitu vaillinaisesti ja epäyhtenäisesti.

## Hyvinvointialueen henkilöstö

Henkilöstö on hyvinvointialueemme tärkein voimavara. Meillä on edelleen haasteita henkilöstön saatavuudessa. Pidän myönteisenä asiana sitä, että henkilöstöstä kuitenkin yli 70 prosenttia suosittelisi muille Pohjois-Karjalan hyvinvointialuetta työnantajana. Työnantajakuva onkin selvästi parantunut kuntayhtymän ajoilta. Maakunnan lehtien tekstiviestipalstalle lähetyt tekstiviestit eivät työllistä ketään, mutta antavat väärän kuvan hyvinvointialueemme toimivuudesta. Henkilöstön lähtövaihtuvuutta sekä sairastavuutta on onnistuttu pienentämään mm. parantamalla henkilöstön työhyvinvointia ja osallisuutta sekä panostamalla johtamisen laatuun. Nämä ovat jokaisen

työpaikan perusasioita, koska taloudelliset kannustimet eivät yksin riitä. Työhyvinvoinnin tukea ja merkitystä henkilöstölle ei voi liikaa korostaa jatkuvassa muutoksessa ja taloudellisissa haasteissa.

### Kiitokset

Haluan lopuksi lausua kiitokset koko hyvinvointialueen henkilöstölle, viranhaltijoille, tarkastuslautakunnan jäsenille, tarkastuspäällikölle, tilintarkastajalle ja johdon sihteereille, jotka olette omalta osaltanne tehneet vuodesta 2023 merkittävän ja vaikuttaneet myös arviointikertomuksen laadintaan. Nämä kiitokset kohdistuvat myös tarkastuslautakunnan viime vuonna menehtyneeseen jäseneseen Jari-Matti Turpeiseen.

Kari Kulmala  
Puheenjohtaja

## 2 Arviointikertomus 2023

Tarkastuslautakunta laatii ja antaa aluevaltuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Tarkastuslautakunta on määritellyt arviointisuunnitelmassa 16.5.2022<sup>1</sup> arvioinnin painopisteet, joiden mukaisesti arviointikertomus on laadittu. Arviointi kohdistuu strategisissa tavoitteissa edistymiseen sekä talouden tasapainotuksen toteutumiseen. Lautakunta on henkilöstöasioihin liittyvien asioiden lisäksi arvioinut integraation ja yhdyspintatyön toteutumista.

## 3 Tarkastuslautakunnan vuosi 2023

Hyvinvointialuelain 125 §:n mukaan aluevaltuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Edellä mainitun lain mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida, ovatko aluevaltuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet hyvinvointialueella ja hyvinvointialuekon-

---

<sup>1</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 16.5.2022 § 22.

sernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Lisäksi lautakunnan tulee arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä taloussuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden ja toimenpiteiden riittävyttä talouden tasapainotuksen kannalta.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen hallintosäännön mukaan tarkastuslautakunnassa on kahdeksan (8) jäsentä ja heistä jokaisella on henkilökohtainen varajäsen. Aluevaltuusto valitsee lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Tarkastuslautakunnan toimikausi on neljä vuotta.

Tarkastuslautakunnan jäsenet, varajäsenet ja jäsenmuutokset v. 2023 luetellaan alla:

| Jäsen  | Varajäsen  |
|--|--|
| <b>Kari Kulmala, puheenjohtaja</b>   | Maija Törmänen   |
| <b>Tarja Hyykky, varapuheenjohtaja</b>   | Tuomo Mustonen   |
| <b>Sari Huovinen</b>   | Mika Nevalainen  |
| <b>Marko Jönhede</b>   | Mira Pesonen   |
| <b>Alli Mattila (12.9.2023 asti)</b><br><b>Päivi Armila (12.9.2023 alkaen)</b> | Petteri Tahvanainen  |
| <b>Ari Tielinen</b>  | Ritva Mahlavuori (12.12.2023 saakka)<br>Anneli Kainulainen (12.12.2023 alkaen) |
| <b>Jari-Matti Turpeinen</b><br><b>Leo Rynnänen (21.3.2023 alkaen)</b>          | Jasmin Pyöriäinen  |
| <b>Heidi Wilska</b>  | Timo Kinnunen  |

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen tarkastuslautakunnassa vaihtui vuoden 2023 aikana kaksi jäsentä ja yksi varajäsen. Tarkastuslautakunnan jäsenistä Ari Tielinen on ilmoittanut esteellisyydestään, eikä hän osallistunut Tikkamäen palvelut Oy:n vuotta 2023 koskevaan arviointiin. Varajäsen Tuomo Mustonen on Siun työterveys Oy:n hallituksen jäsen. Hän ei osallistunut puolestaan Siun työterveys Oy:n arviointiin<sup>2</sup>.



Tarkastuslautakunnan jäsenet vasemmalta lukien: Leo Ryyänen, Ari Tielinen, Päivi Armila, Tarja Hyykky (varapuheenjohtaja), Heidi Wilska, Kari Kulmala (puheenjohtaja), Sari Huovinen ja Marko Jönhede.

Tarkastuslautakunta kokoontui vuoden 2023 aikana kaikkiaan 12 kertaa. Kaikki kokoukset olivat läsnäolokokouksia. Tarkastuslautakunta hyväksyi arviointisuunnitelman 16.5.2022<sup>3</sup>, jonka pohjalta laadittiin vuoden 2023 työohjelma. Työohjelmaan on kirjattu arviointiin liittyvät kuulemistilaisuudet, joissa toiminnasta vastaavat tai asiantuntijat kertoivat hyvinvointialueen toiminnasta. Tarkastuslautakunnan kuultavina olivat hyvinvointialuejohtaja, kehittämisjohtaja, henkilöstöjohtaja, talousjohtaja, työikäisten palvelujen palvelujohtaja, MIEPÄ-palvelujen palvelupäällikkö, kehittämysyksikön hankepäällikkö, hankinta- ja logistiikkajohtaja, projektiasiantuntija palvelusetelit, luottamusmiehiä, lastensuojelun palvelujohtaja, lapsiperhepalvelujen palvelujohtaja, Siun työterveys Oy:n toimitusjohtaja, Polkka Oy:n toimitusjohtaja ja psykiatrisen klinikkaryhmän palvelupäällikkö sekä digijohtaja ja hankepäällikkö. Tarkastuslautakunta perustaa arvionsa talousarvioon, kuulemisiin, tilinpäätökseen, henkilöstökertomukseen sekä muihin lähteissä lueteltuihin asiakirjoihin.

<sup>2</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 31.10.2023 § 105.

<sup>3</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 16.5.2022 § 22.

Tarkastuslautakunta tutustui päivystyksen, kehittämissyksikön, päihdelääketieteen yksikön sekä Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen yhteisen tilannekeskuksen toimintaan.

Tarkastuslautakunnan esittelijänä ja pöytäkirjanpitäjänä toimi vuonna 2023 tarkastuspäällikkö.

Hyvinvointialueen tilintarkastusyhteisönä toimi vuonna 2023 BDO Auditor Oy ja vastuullisena tilintarkastajana Ulla-Maija Tuomela, KHJ, JHT. Vastuullinen tilintarkastaja esitteli tarkastuslautakunnan kokouksessa 29.8.2023 § 83 selonteon tilintarkastussuunnitelmasta tilikaudelle 2023 sekä kokouksessa 7.5.2024 § 67 tilintarkastuksen yhteenvedon ja tilintarkastuskertomuksen. Tilintarkastajan ja tarkastuslautakunnan välinen yhteistyö on ollut toimivaa.

Tarkastuslautakunta käsitteli sidonnaisuusilmoituksia ja -rekisteriin tehtäviä muutoksia 17.1.2023, 20.3.2023, 6.6.2023, 26.9.2023, 31.10.2023 ja 28.11.2023, jolloin sidonnaisuusilmoitukset annettiin tiedoksi aluevaltuustolle. Hyvinvointialueilla säädetään tarkastuslautakunnan tehtäväksi valvoa, että hyvinvointialuelain 89 §:ssä säädettyä velvollisuutta ilmoittaa sidonnaisuuksista noudatetaan, ja viedä ilmoitukset aluevaltuustolle tiedoksi.

Tarkastuslautakunta kiittää Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen ja hyvinvointialuekonsernin henkilöstöä ja luottamushenkilöitä hyvästä yhteistyöstä.

## 4 Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen tavoitteiden toteutuminen

### 4.1 STRATEGISTEN TAVOITTEIDEN JA MITTAREIDEN ARVIOINTI

Aluevaltuuston 11.10.2022 hyväksymän Hyvinvointistrategian 2023–2026 mukaan hyvinvointialueen toiminnan päämääränä on ”Hyvää elämää ja elämäniloa Pohjois-Karjalassa: tukea, turvaa ja hyvinvointia jokaiselle!”. Hyvinvointialueen toimintaa johdetaan aluevaltuuston hyväksymän hyvinvointialuestrategian mukaisesti. Strategiassa on kuvattu hyvinvointialueen toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteet. Aluevaltuusto ohjaa strategian toimeenpanoa vuosittain talousarviossa asettamallaan sitovilla toiminnan tavoitteilla. Hyvinvointialueen strategiset mittarit on johdettu strategisista tavoitteista. Strategiset tavoitteet ovat samat kaikille toimialueille. Koska



kaikkien strategisten tavoitteiden mittarit eivät kuitenkaan soveltuneet sellaisinaan jokaiselle toimialueelle, toimialueet johtivat omat mitattavat tavoitteensa hyvinvointialueen mittaristosta.<sup>4</sup>

| Hyvinvointialueen strategiset tavoitteet  | Strateginen mittari                                    | Mittarin tavoite   | Mittarin tavoitearvo | Toteuma | Status       |
|---|--|--|----------------------|---------|--------------|
| Toimintamme lähtökohdana on ennaltaehkäisy sekä hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen yhteistyössä asukkaiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa | Hyte-kerroin   | Kasvaa vuoteen 2022 verrattuna   | ≥ 45                 | 57      | Tavoitteessa |
| Monikanavainen palveluverkkomme vastaa väestön palvelutarvetta  | Palveluverkkosuunnitelman uudistaminen                 | Tehty kesäkuun loppuun mennessä, sitä ennen kuukausittaisena tavoitteena 16.7 prosenttiyksikön kasvu | 100%                 | 100 %   | Tavoitteessa |
| Palvelujen saatavuus, saavutettavuus ja oikea-aikaisuus paranevat   | Lakisääteiset hoito- ja palveluajat                    | Kokonaistaso paranee vuoteen 2022 verrattuna   | > 80,0 %             | 87,2 %  | Tavoitteessa |
| Johtamistamme ja palvelujen kehittämistä ohjaa henkilöstön osallistaminen toiminnan jatkuvaan parantamiseen sekä toimintatapojen yhtenäistämiseen             | Tyhy-kyselyn johtamisen mittari                        | Kokonaistaso paranee vuoteen 2022 verrattuna   | Kyllä/ei             | 1       | Tavoitteessa |
| Huolehdimme henkilöstön riittävydestä, osaamisesta, työhyvinvoinnista ja sitoutuneisuudesta   | Henkilöstön pitovoima                                  | Vakituisen henkilöstön lähtövaihtuvuus alle tavoitetason   | ≤ 10 %               | 6,3 %   | Tavoitteessa |
| Huolehdimme henkilöstön riittävydestä, osaamisesta, työhyvinvoinnista ja sitoutuneisuudesta   | Työkykyisten päivien määrä / htv2                      | Kasvaa 4 % vuoteen 2022 verrattuna   | > 1 päivää/htv2      | 11,6 %  | Tavoitteessa |
| Toimintamme on tuloksellista, laadukasta ja kustannusvaikuttavaa.   | Vuosikate  | Vähintään muutetun talousarvion mukainen   | ≥ -8,9 M€            | -8,7 M€ | Tavoitteessa |
| Toimintamme on pitkäjänteistä, tulevaisuuteen katsovaa ja päätöksenteko lapsen edun mukaista  | Strategisen tavoitteen erillinen laadullinen arviointi | Strateginen tavoite toteutuu   | Kyllä/ei             | Kyllä   | Tavoitteessa |

Kuva 1. Tilinpäätöksessä 2023 raportoidut strategiset tavoitteet ja niiden toteutuminen 2023<sup>5</sup>.

Kuvassa 1 esitetään tilinpäätöksessä 2023 raportoidut strategiset tavoitteet ja niiden toteutuminen. Tilinpäätöksessä todetaan kaikkien mittareiden tavoitearvojen toteutuneen, ja kunkin tavoitteen saavuttamista kuvataan vihreällä värillä. Tavoitteissa onnistuminen ei kuitenkaan tarkastuslautakunnan arvion mukaan ole näin suoraviivaista, vaan esimerkiksi terveys- ja sairaanhoitopalvelut -toimialalla hoitoon pääsyn tavoitetasoksi on asetettu yli 80 %, kun hoitoon ja palveluihin pääsyn on toteuduttava aina lain edellyttämällä tavalla. Lisäksi vuosikatteen tavoitearvoa muutettiin talousarviomuutoksen yhteydessä vielä joulukuussa 2023.

Tarkastuslautakunta arvioi seuraavaksi hyvinvointialueen strategian toteutumista tilinpäätöksestä ja muista asiakirjoista saadun tiedon perusteella strategia kerrallaan.

<sup>4</sup> Talousarvio 2023. s. 21. siunsote.fi.

<sup>5</sup> Tilinpäätös 2023. s. 72. siunsote.fi.

#### 4.1.1 Ennaltaehkäisy sekä hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen

**Toimintamme lähtökohtana ovat ennaltaehkäisy sekä hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen yhteistyössä asukkaiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa**

Strategisen tavoitteen seurantamittarina käytettiin vuonna 2023 hyte- eli hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerrointa. Tavoitteena oli hyte-kertoimen nouseminen vuoden 2023 rahoituksessa käytetystä tasosta, joka oli 43,8. Asetettu tavoite vuodelle 2023 oli 45 ja toteuma oli 57.<sup>6</sup> Strateginen tavoitetaso toteutui vuonna 2023.<sup>7</sup>

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta käsitteli 4.4.2024 kokouksessaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelman toteutumisen väliarvion, jossa todetaan, että hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä on vakiinnutettava rakenne niin koordinoinnin kuin resurssienkin osalta osaksi organisaation omaa toimintaa.<sup>8</sup>

Väliarvioinnissa kerrotaan, että Pohjois-Karjalassa on paljon hyvinvoinnin ja terveyden haasteita, mutta myönteistä kehitystä on kuitenkin tapahtunut monen indikaattorin kohdalla<sup>9</sup>. Arvioinnin mukaan yleiskuvan kielteisempi puoli on se, että edelleen monessa asiassa hyvinvointialue on maan keskiarvoa huonommassa asemassa, ja tällä voi olla vaikutuksia erityisesti hyte-kertoimeen. Kehityssuunnan myönteiseksi kääntymiseen tarvitaan toimenpiteitä ja resursseja sekä kärsivällisyyttä ja pitkäjänteistä strategista työtä. Hyvinvoinnin taustalla olevat ilmiöt muuttuvat hitaasti.<sup>10</sup>

Hyte-kerroin otetaan käyttöön valtionrahoituksen perusteeksi vuoden 2026 rahoituksen jaossa<sup>11</sup>. Vielä vuonna 2023 hyte-kertoimen mukainen summa jaettiin hyvinvointialueille asukasluvun mukaisesti.

<sup>6</sup> Talousarvio 2023. s. 20. siunsote.fi.

<sup>7</sup> Tilinpäätös 2023. s. 72. siunsote.fi.

<sup>8</sup> Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta 4.4.2024 § 27. siunsote.fi. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 7 §:n mukaan hyvinvointialueen on raportoitava asukkaiden hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä aluevaltuustolle vuosittain.

<sup>9</sup> Arviointi kohdistuu vuosiin 2022–2023. <sup>9</sup> Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelman väliarviointi 2024. s. 12. siunsote.fi.

<sup>10</sup> Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelman väliarviointi 2024. s. 12. siunsote.fi.

<sup>11</sup> Laki hyvinvointialueiden rahoituksesta 617/2021 5 § ja Valtioneuvoston asetus hyvinvointialueiden rahoituksesta 1392/2022 3 §. Finlex.fi.

**Tarkastuslautakunnan havainnot ja kysymys:**

Tavoite toteutui, ja hyte-kertoimen perusteella strategisessa tavoitteessa on kehitytty tavoiteltuun suuntaan vuoden 2023 aikana. Vaikka hyvinvoinnin tilan tarkastelussa käytettävät indikaattorit ja niiden taustalla olevat ilmiöt muuttuvat hitaasti, onnistumisia ja myönteistä kehityssuuntaa on nähtävissä esimerkiksi kaatumisiin ja putoamisiin liittyvien hoitajaksojen vähenemisessä.

Resursoidaanko hyvinvointia ja terveyttä ylläpitävään ennaltaehkäisevään työhön kuitenkin riittävästi?

## 4.1.2 Monikanavainen palveluverkko

### Monikanavainen palveluverkkomme vastaa väestön palvelutarvetta

Tavoitteena oli, että palveluverkkosuunnitelman päivittäminen on valmis kesäkuun 2023 loppuun mennessä<sup>12</sup>. Tavoite toteutui, koska aluevaltuusto hyväksyi kokouksessa 22.6.2023 palvelustrategian, joka ohjaa sote-palvelujen järjestämistä ja palvelutuotannon uudistamista hyvinvointialueella<sup>13</sup>. Palvelustrategian toimeenpanon suunnittelu aloitettiin talousarvion 2024 valmistelun aikataulussa aluehallituksen 30.11.2023 päätöksen mukaisesti<sup>14</sup>.

Hyvinvointialueneuvotteluissa syksyllä 2023 valtiovarainministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö totesivat, että hyvinvointialueen on edelleen kehitettävä tarkoituksenmukaista palvelurakennetta ja -verkkoa sekä lisättävä digitaalisten palvelujen käyttöä<sup>15</sup>.

Digipalveluja kehitettiin vuonna 2023 siten, että Pohjois-Karjalan hyvinvointialue kilpailutti yhdessä Etelä-Savon hyvinvointialue – Eloisan kanssa digitaalisen palvelualustan. Digitaalisen palvelualustan toiminnallisuudet tulevat käyttöön Pohjois-Karjalassa porrastetusti vuodesta 2024 alkaen.<sup>16</sup> Lisäksi työstettiin digisotekeskus-mallia, jonka toiminta on alkanut vuoden 2024 aikana. Uudenlainen digitaalinen sosiaali- ja terveyskeskus tulee olemaan vaihtoehto tavallisessa terveyskeskuksessa asioimiselle.

<sup>12</sup> Talousarvio 2023 s. 20. siunsote.fi.

<sup>13</sup> Aluevaltuusto 22.6.2023 § 44. siunsote.fi.

<sup>14</sup> Aluehallitus 30.11.2023 § 268. siunsote.fi.

<sup>15</sup> Hyvinvointialueneuvottelu Pohjois-Karjalan hyvinvointialue 8.11.2023. stm.fi.

<sup>16</sup> Tiedote 28.11.2023, Eloisan ja Siun soten digitaalisen palvelualustan yhteishankinta on valmis – asukkaille sujuvat, helposti käytettävät etäpalvelut. siunsote.fi.

**Tarkastuslautakunnan havainnot:**

Strateginen tavoite ei toteutunut. Itä-Suomen hallinto-oikeus kumosi (päätös 3.5.2024, 1055/2024) aluevaltuuston 22.6.2023 § 44 tekemän päätöksen palveluverkosta ja -strategiasta. Hallinto-oikeuden päätöksen perusteluna oli se, että palvelustrategian ja palveluverkkosuunnitelman lautakuntavalmisteluun oli osallistunut kunnanhallitusten jäseniä tai varajäseniä, jotka hallinto-oikeus katsoi esteellisiksi osallistumaan päätöksentekoon.

Digipalvelujen kehittämisessä hyvinvointialue lähtee takamatkalta, kuten ”Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen raportti Pohjois-Karjalan hyvinvointialue digitaalisten sote-palveluiden nykytilasta ja organisaatioiden kypsyystasosta” osoittaa<sup>17</sup>. Digitaalisilla palveluilla on hyötyjä, mutta niitä tulee kehittää asiakaslähtöisesti ja siten, että muutosta koordinoidaan ja johdetaan kokonaisuutena. Rinnalla tulee kehittää edelleen myös perinteisiä palvelumuotoja.

### 4.1.3 Palvelujen saatavuus, saavutettavuus ja oikea-aikaisuus

#### Palvelujen saatavuus, saavutettavuus ja oikea-aikaisuus paranevat

Strategian tavoitteena oli, että palvelujen saatavuus, saavutettavuus ja oikea-aikaisuus paranevat. Strategisena mittarina olivat lakisääteiset hoito- ja palveluajat ja tavoitteena niiden kokonaistason paraneminen vuoteen 2022 verrattuna. Mittarin tavoitearvoksi oli asetettu > 80,0 %. Hyvinvointialueetasolla toimialueiden mittareiden keskiarvo oli 87,2 %<sup>18</sup>. Mittarin tavoitetaso toteutui<sup>19</sup>.

Toimialueet ovat määritelleet omat mitattavat tavoitteensa, koska mittarit eivät soveltuneet sellaisinaan kaikille toimialueelle. Toimialueilla mittareiden tavoitetaso oli myös 80 %<sup>20</sup>. Toteumatiedot on otettu Laaturaportista 2023, koska ne esitetään siellä selkeämmin kuin tilinpäätöksessä 2023<sup>21</sup> (ks. taulukko 1 s. 12–13).

<sup>17</sup> Hyvinvointialueiden digitaaliset sosiaali- ja terveystalvet. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2022. [Hyvinvointialueiden digitaaliset sosiaali- ja terveystalvet \(thl.fi\)](https://www.thl.fi/).

<sup>18</sup> Talousarvio 2023. s. 20. siunsote.fi.

<sup>19</sup> Tilinpäätös 2023. s. 72. siunsote.fi.

<sup>20</sup> Talousarvio 2023. s. 22. siunsote.fi.

<sup>21</sup> Aluehallitus 2.5.2024 § 77. Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen laaturaportti 2023.

| Toimialue  | Tavoite   | Tavoitetaso 2023 | Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen laaturaportti 2023 <sup>22</sup> : | Tarkastuslautakunnan arvio |
|--|---|------------------|---|----------------------------|
| Perhe- ja sosiaalipalvelut   | Lapsiperhepalvelujen ja lastensuojeluilmoitusten käsittely määräajassa  | 80 %             | 97,4 % (12/2023)  |                            |
|  | Toimeentulotukihakemusten käsittely määräajassa   | 80 %             | 98,7 % (12/2023)  |                            |
|  | Vammaispalvelua koskevien hakemusten käsittely määräajassa  | 80 %             | Ei raportoitu.  |                            |
| Ikäihmisten palvelut   | Omaishoidontuen saatavuus määräajassa   | 80 %             | 100 % (12/2023)   |                            |
|  | Kotihoitopalvelun saatavuus määräajassa   | 80 %             | 92,3 % (12/2023)  |                            |
|  | Asumispalvelujen saatavuus määräajassa  | 80 %             | 49,3 % (12/2023)  |                            |
| Terveys- ja sairaanhoitopalvelut   | Hoitoon pääsy erikoissairaanhoidossa (hoidon tarpeen arvio 3 kk)  | 80 %             | 69,1 % (12/2023)  |                            |
|  | Hoitoon pääsy erikoissairaanhoidossa (hoitojono 6 kk)   | 80 %             | 77,5 % (12/2023)  |                            |
|  | Hoitoon pääsy perusterveydenhuollossa   | 80 %             | 92,6 % (12/2023)  |                            |
|  | Hoitoon pääsy perusterveydenhuollossa (avosairaanhoidon hoitotakuun mukainen)   | 80 %             | 86,5 % (12/2023)  |                            |
| Lakisääteisten hoito- ja palveluaikojen toteutuminen on koko toimialueella ollut haastavaa |   |                  |   |                            |
| Pelastuslaitos   | Palvelutasopäätöksen toteutuminen kiireellisissä pelastustehtävissä 1. riskiluokan ruutujen alueella (ensimmäinen yksikkö saavuttaa onnettomuuskohteet 50 | 80 %             | 100 % (12/2023)   |                            |

<sup>22</sup> Aluehallitus 2.5.2024 § 77. Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen laaturaportti 2023.

|  |  |      |                  |  |
|--|--|------|------------------|--|
|  | %:ssa tehtävistä asetetussa 6 min tavoiteajassa)   |      |                  |  |
|  | Maakunnan alueella pelastustoimen toimintavalmiuden toteutuminen (ongelmallisten riskiruutujen määrä on alle 4 kpl)                          | 80 % | 85,7 % (12/2023) |  |
|  | Kiireellisissä pelastustehtävissä ensimmäinen yksikkö saavuttaa onnettomuuskohteet kaikissa riskiluokissa 12 minuutissa (mediaanitarkastelu) | 80 % | 100 % (12/2023)  |  |
|  | Ensihoitopalvelujen palvelutasopäätöksen toteutuminen riskiluokka A-B ydinkeskusta. 90 % tehtävistä 12 minuutissa.                           | 80 % | 100 % (12/2023)  |  |
|  | Ensihoitopalvelujen palvelutasopäätöksen toteutuminen riskiluokka C luokan tehtävissä 30 minuutissa.   | 80 % | 80 % (12/2023)   |  |

Taulukko 1. Toimialueiden omat tavoitteet ja laaturaportin mukaiset toteumat. Väreillä kuvataan tavoitteessa onnistumista: vihreä tarkoittaa sitä, että tavoite on saavutettu, keltainen osittaista onnistumista ja punainen sitä, että tavoitteessa ei edistytty.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen syksyn 2023 alueellisessa asiantuntija-arviossa todetaan, että Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella on haasteita palvelujen saatavuudessa ja oikea-aikaisuudessa:

”Hammaslääkärille pääsyn hoitotakuu jää toteutumatta maan keskiarvoa suuremmalla osuudella potilaista. Itä-Suomen aluehallintoviranomainen (AVI) on kiinnittänyt huomiota neuvolan ja kouluterveydenhuollon pitkäkestoiseen henkilöstön saatavuusongelmaan. Vuoden 2023 kouluterveyskyselyn vuoden 2023 mukaan Pohjois-Karjalassa peruskoulun 8.–9. luokkalaiset ja lukion 1.–2. vuoden opiskelijat pääsevät kouluterveydenhoitajalle huonommin kuin maassa keskimäärin. ... Ikäntyneiden asumis- ja sosiaalipalvelujen riittämättömyys on johtanut päivystysten ruuhkautumiseen ja läpimenoaikojen pidentymiseen. Heinäkuun 2023 tietojen mukaan joka neljäs potilas (koko maassa joka kymmenes) joutui odottamaan erikoissairaanhoidon pääsyä yli kuusi kuukautta. Lasten ja

nuorten psykiatriseen erikoissairaanhoidon pääsyä 11 prosenttia potilaista joutuu odottamaan yli kolme kuukautta (koko maassa noin kolmannes potilaista).”<sup>23</sup>

Lisäksi tilannetta kuvaavat seuraavat valvovien viranomaisten päätökset koskien toimintavuotta 2023:

| <b>Itä-Suomen aluehallintovirasto</b>   | <b>Päätös</b>   |
|---|---|
| Lasten ja nuorten neuropsykiatrisen vaativan hoidon ja kuntoutuksen järjestäminen Siun soten alueella   | Huomion kiinnittäminen  |
| Lasten silmäsairauksien hoidon puutteet Siun sotessa  | Huomion kiinnittäminen  |
| Lastensuojelun määräaika-valvonta x 2   | Määräys uhkasakon uhalla/<br>Määräyksen jälkeen huomion kiinnittäminen  |
| Siun soten menettely kehitysvammalain mukaisen palvelun järjestämisessä koskien erityishuolto-ohjelmassa myönnettyä kesäajan hoitoa                                   | Huomautuksen antaminen ja huomion kiinnittäminen  |
| Siun soten vammaispalveluiden valvonta  | Huomion kiinnittäminen  |
| Perusterveydenhuollon toiminnan valvontaa   | Ohjauksen antaminen   |
| Lastensuojelun toiminta   | Määräys ja huomion kiinnittäminen   |
| Nuorisopsykiatrisen osastopaikkojen tarve ja tilanne  | Ei toimenpiteitä, mutta toteaa kuormituksen olevan korkealla tasolla  |
| Ilmoitukset liittyen Siun soten lastenkeskuksen toimintaan. Siirretty kuntayhtymältä.   | Päätös koskee kuntayhtymän toimintaa, mutta on annettu hyvinvointialueelle tiedoksi riittävän resursoinnin huomioon ottamiseksi palvelujen järjestämisessä jatkossa |
| Neuvolatarkastuksista pois jäävien lasten tuen tarpeen selvittäminen  | Ohjauksen antaminen   |
| <b>Valvira</b>  | <b>Päätös</b>   |
| Kiireettömään erikoissairaanhoidon pääsy Siun sotessa   | Määräys   |
| <b>Eduskunnan oikeusasiamies</b>  | <b>Päätös</b>   |
| Vammaisten henkilöiden sosiaalipalveluiden turvaaminen häiriötilanteissa hyvinvointialueella. Valvonta on koskenut kaikkia hyvinvointialueita ja Helsingin kaupunkia. | Selvityksen tiedoksi saattaminen  |

<sup>23</sup>Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella Alueellinen asiantuntija-arvio, syksy 2023 s. 6. [Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella: Alueellinen asiantuntija-arvio, syksy 2023 \(julkari.fi\)](#).

**Tarkastuslautakunnan havainnot:**

Toimialueiden itselleen määrittelemät hoito- ja palveluajat eivät toteutuneet kaikilla toimialueilla. Strategisen tavoitteen saavuttamisessa ei myöskään ole nähtävissä riittävää kehitystä vuoden 2023 aikana. Palvelujen saatavuudessa, saavutettavuudessa ja oikea-aikaisuudessa on kyse pohjoiskarjalaisten perusoikeuksien turvaamisesta.

Toimialueet ovat asettaneet lainmukaiset tavoitteet<sup>24</sup>, mutta tavoitteille asetetut tavoitearvot eivät olleet asianmukaisia, koska hoitoon ja palveluihin pääsyn on aina toteuduttava lain edellyttämällä tavalla.

#### 4.1.4 Henkilöstön osallistaminen

##### Johtamistamme ja palvelujen kehittämistä ohjaa henkilöstön osallistaminen toiminnan jatkuvaan parantamiseen sekä toimintatapojen yhtenäistämiseen

Tavoitteen toteutumista seurattiin tyhy-kyselystä saatavalla johtamisen mittarilla, jonka kokonaistason haluttiin paranevan vuoteen 2022 verrattuna. Johtamisen kokonaistaso-mittari parani, ja mittarin tavoitearvo toteutui.<sup>25</sup>

Lakisääteinen työnantajan ja henkilöstön välinen säännöllinen yhteistoiminta toteutui hyvinvointialueella yhteistyötoimikunnassa, työsuojelutoimikunnassa, toimialueiden omissa yhteistyöryhmissä, kehittämistyöryhmissä sekä luottamusmiesten ja työnantajan säännöllisissä yhteistyötapaamisissa<sup>26</sup>.

Esihenkilöiden ja johdon johtamisosaamista vahvistettiin johtamisvalmennusten sekä sisäisten koulutuskokonaisuuksien avulla. Näkökulmana osaamisen kehittämisessä oli osallistava ja valmentava johtaminen. Johtamisvalmennuksen suoritti 164 esihenkilöä, joista lähijohtoa edusti 103, keskijohtoa 41 ja ylintä johtoa 20 henkilöä. Johtamisvalmennuksen jatkoon osallistui lähijohdosta 166, keskijohdosta 50 ja ylimmästä johdosta 28 henkilöä. Lisäksi johtamisen ja yritysjohtamisen erikoisammattitutkinnon suoritti vuoden aikana 5 esihenkilöä.<sup>27</sup>

<sup>24</sup> Terveystuolulaki (1326/2010), sosiaalihuoltolaki (1301/2004), Sosiaalihuollon asiakaslaki (812/2000), laki toimeentulotuesta (1412/1997), lastensuojelulaki (417/2007), laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012), vammaispalvelulaki (380/1987, *Tämä laki on kumottu L:lla 14.4.2023/675, joka on voimassa 1.1.2025 alkaen*)

<sup>25</sup> Tilinpäätös 2023. s. 72. siunsote.fi.

<sup>26</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 9.4.2024 § 50. Va. hankejohtajan kuuleminen.

<sup>27</sup> Henkilöstökertomus 2023 s. 18. siunsote.fi.



Palveluverkkouudistuksen suunnittelu ja toimeenpano herättivät epävarmuutta henkilöstössä. Luottamusmiehet toivat esiin huolen, kuinka huomioidaan henkilöstön toive tulla aidosti kuulluksi palveluverkkouudistuksen suunnittelussa ja toimeenpanossa ja kuinka vältetään saneleminen ylhäältä alaspäin. Muutosta ei pidä tehdä vain muutoksen vuoksi, vaan muutokset tulee perustella näyttöön perustuvalla tiedolla. Hyvät toimintakäytänteet ovat myös tärkeitä pitää yllä. Luottamusmiesten toiveena on työhyvinvoinnin ja työrauhan turvaaminen muutosten yhteydessä. Lisäksi luottamusmiehet kokivat, että tiedon saanti ja vuoropuhelu ovat heikentyneet hyvinvointialueeksi muutoksen jälkeen.<sup>28</sup>

**Tarkastuslautakunnan havainnot:**

Tavoite toteutui. Työtyytyväisyyskyselyn mittareista muun muassa koetut vaikutusmahdollisuudet muutoksiin, lähiesihenkilön toiminnan oikeudenmukaisuus ja työnantajan suositteleminen kehittivät tuloksiltaan positiiviseen suuntaan (ks. luku 6.2).

Hyvinvointialueella tulee varmistaa henkilöstön vaikutusmahdollisuudet tasapuolisesti kaikissa yksiköissä työkaluilla, jotka ovat kaikkien saavutettavissa. Esihenkilöillä tulee olla riittävät resurssit ja osaaminen henkilöstön kuulemiseen ja osallistamiseen.

Vaikka yhteistoiminta toimii organisaation eri tasoilla, yhteistyössä sisäisten sidosryhmien kanssa on huomioitava osallistamisen toimivat rakenteet.

Työnantajan ja luottamusmiesten vuoropuhelussa on ollut haasteita vuoden aikana.

#### 4.1.5 Henkilöstön riittävyys, osaaminen, työhyvinvointi ja sitoutuneisuus

##### Huolehdimme henkilöstön riittävydestä, osaamisesta, työhyvinvoinnista ja sitoutuneisuudesta

Tavoitetta seurattiin kahdella mittarilla. Tavoitteena oli ensiksikin henkilöstön pitovoiman kasvattaminen vuoden 2022 tasosta. Mittarin tavoitearvona vakituisen henkilöstön lähtövaihtuvuudessa oli  $\leq 10$  %. Toisen mittarin tavoitteena oli työkykyisten päivien lisääntyminen neljällä prosentilla. Henkilöstön lähtövaihtuvuus oli 6,3 % ja työkykyiset päivät lisääntyivät 12 prosentilla.<sup>29</sup> Mittareiden tavoitteet toteutuivat vuonna 2023<sup>30</sup>.

<sup>28</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 26.9.2023 § 93. Luottamusmiesten kuuleminen.

<sup>29</sup> Talousarvio 2023. s. 20. siunsote.fi.

<sup>30</sup> Tilinpäätös 2023. s. 72. siunsote.fi.

Työkykyperäisten poissaolopäivien laskemista selittää todennäköisesti koronatilanteen normalisoituminen<sup>31</sup>.

Lähtövaihtuvuutta pyrittiin pienentämään mm. parantamalla henkilöstön työhyvinvointia ja osallisuutta sekä panostamalla johtamisen laatuun. Henkilöstön sitouttamista pyrittiin edistämään myös taloudellisilla kannustimilla. Henkilöstökertomuksessa 2023 kiinnitetään huomiota eläkkeelle jäävän henkilöstön määrään. Vuonna 2023 päättyi yhteensä 619 palvelussuhdetta, joista 192 eli noin 31 % johtui eläköitymisestä.<sup>32</sup>

Pito- ja vetovoimaa pyrittiin edistämään palkkaus- ja palvelusuhderatkaisuilla. Lisäksi sitä ylläpidetään ja kehitetään paikallisilla sopimuksilla. Paikallisella sopimisella voidaan vaikuttaa henkilöstön sitoutumiseen ja saatavuuteen kehittämällä kannustavia palvelussuhde-ehtoja ja erilaisia uutta työvoimaa houkuttelevia käytäntöjä.<sup>33</sup>

Vuosi 2023 oli vilkas koulutusvuosi koulutusten määrässä ja osallistujamäärässä. Eripituisia koulutustapahtumia toteutui yhteensä 1 300 ja työntekijät osallistuivat niihin kaikkiaan 21 100 kertaa. Lisäksi otettiin käyttöön porrastetusti toimialue-, palvelualue- ja yksikkötasoiset osaamisen kehittämisen suunnitelmat sekä laajennettiin oppimisympäristöä uudella palveluntuottajalla.<sup>34</sup>

Toistaiseksi voimassa olevia työpaikkoja oli avoinna 796 kappaletta. Eniten haettiin lähihoitajia (151 hakua), ja näihin tehtäviin saatiin yhteensä 503 hakemusta. Sairaanhoitajia haettiin 133 kertaa, ja tehtäviin saatiin hakemuksia 499. Sosiaaliohjaajia haettiin 51 kertaa, samoin sosiaalityöntekijöitä. Myös näihin tehtäviin oli runsaasti hakijoita. Tehtävien täyttämässä oli suuria alueellisia ja yksikkökohtaisia eroja. Lähes kaikissa sote-ammateissa oli vuoden aikana hakuja, joihin ei saapunut yhtään hakemusta.<sup>35</sup> Vakinaisia työsuhhteita alkoi vuonna 2023 kaikilla toimialueilla yhteensä 841 kappaletta, ja 619 vakituista työsuhdetta päättyi.<sup>36</sup> Kuntayhtymän henkilöstömäärä vuonna 2022 oli 7.780, ja hyvinvointialueen henkilöstömäärä vuonna 2023 oli 8.083. Hyvinvointialueella työskenteli 303 henkilöä enemmän kuin kuntayhtymässä.<sup>37</sup>

<sup>31</sup> Henkilöstökertomus 2023. s. 10. siunsote.fi.

<sup>32</sup> Henkilöstökertomus 2023. s. 7. siunsote.fi.

<sup>33</sup> Henkilöstökertomus 2023. s. 9. siunsote.fi.

<sup>34</sup> Henkilöstökertomus 2023. s. 16. siunsote.fi.

<sup>35</sup> Henkilöstökertomus 2023. s. 22. siunsote.fi.

<sup>36</sup> Henkilöstökertomus 2023. s. 30. siunsote.fi.

<sup>37</sup> Henkilöstökertomus 2023. s. 26. siunsote.fi.

**Tarkastuslautakunnan havainnot:**

Tavoite toteutui. Strategisessa tavoitteessa on kehitytty tavoiteltuun suuntaan, kun työkykyiset päivät lisääntyivät 12 prosentilla ja myös lähtövaihtuvuutta onnistuttiin pienentämään.

Hyvinvointialueen henkilöstöstä 71 prosenttia suosittelisi ystävilleen Pohjois-Karjalan hyvinvointialuetta työnantajana<sup>38</sup>. Luku on suurempi kuin keskimäärin (62 %) työterveyslaitoksen työhyvinvointikyselyssä.

#### 4.1.6 Toiminnan tuloksellisuus, laadukkuus ja kustannusvaikuttavuus

##### Toimintamme on tuloksellista, laadukasta ja kustannusvaikuttavaa

Toimintavuoden 2023 tavoitteena oli, että vuosikate olisi vähintään poistojen suuruinen.<sup>39</sup> Muutetun talousarvion tavoitteena oli, että vuosikate ei saa olla pienempi kuin -8,9 milj. euroa.<sup>40</sup> Tavoite toteutui, koska vuosikatteen muodostui -8,7 milj. euroa<sup>41</sup>.

Vuosikate osoittaa sen tulorahoituksen, joka juoksevien menojen maksamisen jälkeen jää jäljelle käytettäväksi investointeihin ja lainojen lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyttä. Vuosikatteen ollessa negatiivinen on tulorahoitus heikko. Hyvinvointialueen rahoitusmallissa vuosikate on tunnusluku, jonka perusteella tulevien vuosien lainanottovaltuudet määritellään.<sup>42</sup>

Hyvinvointialueen on raportoitava palvelujen laadun ja asiakas- ja potilasturvallisuuden toteutumisesta. Laissa todetaan, että omavalvontaohjelma sekä omavalvontaohjelman toteutumisen seurantaan perustuvat havainnot ja niiden perusteella tehtävät toimenpiteet on julkaistava julkisessa tietoverkossa.<sup>43</sup>

<sup>38</sup> Työterveyslaitoksen Mitä Sinulle kuuluu? -työhyvinvointikysely 2023.

<sup>39</sup> Talousarvio 2023. s. 22. siunsote.fi.

<sup>40</sup> Tilinpäätös 2023. s. 72. siunsote.fi.

<sup>41</sup> Tilinpäätös 2023. s. 72. siunsote.fi.

<sup>42</sup> Laki hyvinvointialueesta (611/2021) 15 §. Finlex.fi.

<sup>43</sup> Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 40 §:n mukaan (vuonna 2024 laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (741/2023) 26.4 §). Saman sisältöinen normi on kirjattu lakiin pelastustoimen järjestämisestä (613/2021 16 § 3 mom.). Finlex.fi.

**Tarkastuslautakunnan havainnot ja kysymys:**

Vuosikatteen tavoite ei toteutunut.

Strategisessa tavoitteessa etenemistä ei voida arvioida kokonaisuudessaan. Laadulle ja kustannusvaikutavuudelle ei ollut asetettu mittareita eikä tavoitetasoja.

Vuosikate oli ainoa taloudellinen tavoite. Tavoitetta on muutettu kesken talousarviovuoden. Negatiivinen vuosikatetavoite on lähtökohtaisesti kyseenalainen. Voiko tavoite olla saavutettu, jos tulos on negatiivinen?

Laaturaportointi alkoi vuonna 2023, mutta hyvinvointialue ei ole julkaissut vielä lain edellyttämiä seurantaan perustuvia havaintoja eikä niiden perusteella tehtäviä toimenpiteitä julkisessa verkossa. Toimieli-  
missä käsiteltiin kuitenkin keväällä 2024 käsiteltiin laaturaportti, joka kertoo laadun ja asiakas- ja potilas-  
turvallisuuden tilasta vuonna 2023<sup>44</sup>.

#### 4.1.7 Toiminnan pitkäjänteisyys ja päätöksenteko lapsen edun mukaisesti

**Toimintamme on pitkäjänteistä, tulevaisuuteen katsovaa ja päätöksenteko lapsen edun mukaista**

Strategisena tavoitteena laadullinen arviointi tehdään kerran vuodessa osana tilinpäätöstä<sup>45</sup>.

Tilinpäätöksen mukaan strategisen tavoitteen taso toteutui, koska

”Lapsen edun mukaisen päätöksenteon onnistumiseksi päättäjille järjestettiin alkuvuonna 2023 lapsivaikutusten arviointikoulutus. Hyvinvointialue on mukana lapsibudjetoinnin verkostossa. Pohjois-Karjalassa on luotu meidän Lasta-malli, joka on poliisin, lastensuojelun ja viranomaisyhteistyön malli, jota hyödynnetään tilanteissa, joissa epäillään lapsen joutuneen väkivallan uhriksi. Lasta-hankkeen puitteissa alueelle järjestetään jatkuvaa koulutusta ammattilaisille väkivallan tunnistamisesta, puheeksi ottamisesta ja toimintaohjaista. Järjestöjen toiminta-avustuksissa lapsiperhejärjestöt näkyvät vahvasti, sillä viidestä suurimmasta myönnetystä avustuksesta kolme meni lapsiperhejärjestöille. Suojaa-hankkeessa on kehitetty päihteitä käyttävien odottajien ja pikkulapsiperheiden

<sup>44</sup> Aluehallitus 2.5.2024 § 77. Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen laaturaportti 2023. siunsote.fi.

<sup>45</sup> Talousarvio 2023. s. 20. siunsote.fi.

palveluja lapsilähtöisesti. Hyvinvointialueen perhekeskustoimintaa on kehitetty ja vahvistettu jatkuvasti.”<sup>46</sup>

#### **Tarkastuslautakunnan havainnot ja kysymys:**

Strategisen tavoitteen arviointia ei voi suorittaa, koska sille ei ole asetettu mittaria eikä tavoitetasoa. Voisiko siis sanoa, että tavoite toteutui?

Hankkeilla ja kehittämistoimilla on pyritty edistämään lapsen edun toteutumista.

#### **Tarkastuslautakunnan yhteenveto strategisten tavoitteiden toteutumisesta:**

| Strategian tavoite   | Strategi-<br>nen mittari                | Tarkastuslautakunnan arvio   |
|--|---|--|
| Toimintamme lähtökohtana on ennaltaehkäisy sekä hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen yhteistyössä asukkaiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa. | Hyte-kerroin                            | Tavoite toteutui. Pohjois-Karjalassa on paljon hyvinvoinnin ja terveyden haasteita, mutta myönteistä kehitystä on tapahtunut monen indikaattorin kohdalla. |
| Monikanavainen palveluverkko vastaa väestön palvelutarvetta.   | Palveluverkko-suunnitelman uudistaminen | Tavoite ei toteutunut. Itä-Suomen hallinto-oikeus kumosi aluevaltuuston 22.6.2023 tekemän päätöksen palveluverkosta ja -strategiasta 3.5.2024.             |
| Palvelujen saatavuus, saavutettavuus ja oikea-aikaisuus paranevat  | Lakisääteiset hoito- ja palveluajat     | Tavoite ei toteutunut. Mittarin ja toimialueille asetettujen mitta-rein tavoitetasot eivät olleet lainsäädännön mukaiset.                                  |

<sup>46</sup> Tilinpäätös 2023. s. 72-73. siunsote.fi.

|   |   |   |
|---|---|---|
| Johtamistamme ja palvelujen kehittämistä ohjaa henkilöstön osallistaminen toiminnan jatkuvaan parantamiseen sekä toimintatapojen yhtenäistämiseen | Tyhy-kyse-<br>lyn johta-<br>misen mit-<br>tari                    | Tavoite toteutui mittarin tavoitearvon toteutuessa. Työtyytyväisyyskyselyn mittareista muun muassa koetut vaikutusmahdollisuudet muutoksiin, lähiesihenkilön toiminnan oikeudenmukaisuus ja työnantajan suositteluinen kehittyivät tuloksiltaan positiiviseen suuntaan. |
| Huolehdimme henkilöstön riittävydestä, osaamisesta, työhyvinvoinnista ja sitoutuneisuudesta   | Henkilöstön pito-<br>voima<br><br>Työkykyisten päivien määrä/htv2 | Tavoite toteutui. Työkykyiset päivät lisääntyivät 12 prosentilla. Lähtövaihtuvuutta pyrittiin pienentämään mm. parantamalla henkilöstön työhyvinvointia ja osallisuutta sekä panostamalla johtamisen laatuun.   |
| Toimintamme on tuloksellista, laadukasta ja kustannusvaikuttavaa  | Vuosikate   | Tavoite ei toteutunut. Negatiivinen vuosikatetavoite on lähtökohtaisesti kyseenalainen.   |
| Toimintamme on pitkäjänteistä, tulevaisuuteen katsovaa ja päätöksenteko lapsen edun mukaista.   | Strategisen tavoitteen erillinen laadullinen arviointi            | Tavoitetta ei voi arvioida. Tavoitteelle ei ollut asetettu laadullista mittaria.  |

Käytettävissä olevan tiedon perusteella hyvinvointialueen strategisten tavoitteiden saavuttamisessa on edistetty kolmessa tavoitteessa, kolmessa tavoitteessa ei ollut nähtävissä edistymistä ja yhtä tavoitetta ei voinut arvioida.

Hyvinvointialueen taloudellinen tilanne on huolestuttava uhka strategisten tavoitteiden toteutumiselle.

Talousarviossa 2024 hyvinvointialueen strategiset mittarit vuodelle 2024 on johdettu strategisen uudistusohjelman viidestä kärjestä eli menestystekijästä. Suurin osa mittareista on muuttunut vuoden 2023 mittareista.<sup>47</sup>

<sup>47</sup> Talousarvio 2024. s. 22. siunsote.fi.

## 4.2 TOIMIALUEIDEN TOIMINNALLISTEN JA STRATEGISTEN PAINOPISTEIDEN TAVOITTEIDEN ARVIOINTI

Toimialueiden toiminnallisten tavoitteiden ja strategisten painopisteiden toteutumisen arviointi on esitetty liitteessä 1. Tarkastuslautakunta pystyi arvioimaan yksittäisten toiminnallisten tavoitteiden toteutumista tilinpäätöksen 2023 perusteella. Muutamaa lukuun ottamatta tavoitteille ei ollut asetettu selkeitä mittareita tai tavoitetasoja.

### ***Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset:***

Toimialueiden toiminnallisten tavoitteiden ja strategisten painopisteiden toteutumista 2023 oli haasteellista arvioida. Toteumatietoja ei ollut selkeästi raportoitu. Tavoitteille ei ollut asetettu mittareita tai tavoitetasoja.

Laadullisten ja numeeristen mittareiden raportointi tulee antaa johdonmukaisesti myös toimialuetasolla. Tulostavoitteet on asetettava ja raportoitava selkeästi.

## 4.3 TYTÄRYHTIÖIDEN TAVOITTEIDEN ARVIOINTI

Konsernin tytäryhtiöt olivat vuoden 2023 alussa Polkka – Pohjois-Karjalan Tukipalvelut Oy, Siun työterveys Oy, Tikkamäen Palvelut Oy, Kiinteistö Oy Tikkamäen Vuokratalot ja Kiinteistö Oy Paiholankoski. Siun Säätiö sr:n katsotaan myös kuuluvan konserniin, koska aluehallitus nimittää sen hallituksen. Säätiö on hyväksynyt konserniohjeen. Säätiö on toiminnallisesti itsenäinen, eikä sille aseteta tavoitteita.

### **Aluevaltuuston asettaminen tavoitteiden toteutuminen tytäryhtiössä:**

| Aluevaltuuston asettamat tavoitteet talousarviossa 2023 | Mittari ja tavoitetaso | Raportoitu tulos  | Tarkastuslautakunnan arvio |
|---|------------------------|---|----------------------------|
| <b>Tikkamäen Palvelut Oy</b>                            |                        |   |                            |
| Kahvilatoiminnan liikevaihdon kasvattaminen.            | vähintään 30 %         | Herkkuhetken liikevaihto kasvoi 83,1 % edelliseen vuoteen verrattuna.   | Tavoite saavutettu.        |
| Tilikausi on voitollinen.                               |                        | Yhtiön liikevoitto vuonna 2023 oli 576.427 euroa. Liikevoitto kasvoi 97,2 % vuodesta 2022. Verojen ja tilinpäätössiirtojen jälkeen tilikauden tappio on |                            |

|  |                          |  |                                |
|--|--------------------------|--|--------------------------------|
|  |                          | 9.426 euroa. Korkokustannuksien kasvun hillitsemiseksi tehtiin toimenpiteitä, jotka paransivat vuoden 2023 ja tulevien vuosien tilannetta. <sup>48</sup> |                                |
| Sähköautojen latausmahdollisuuden selvittäminen ja kustannusarvio P1 ja P2 pysäköintitaloihin.                         |                          |  | Tavoitetta ei voinut arvioida. |
| <b>Kiinteistö Oy Paiholankoski</b>   |                          |  |                                |
| Yhtiön huoneistojen vuokrausasteen nostaminen.   | vähintään 90 prosenttiin | Vuokrausaste oli n. 84 %.  | Tavoite ei toteutunut.         |
| Kuntokartoituksen tekeminen keskipitkän aikavälin peruskorjaustarpeiden selvittämiseksi sisältäen rahoitussuunnitelma. |                          |  | Tavoitetta ei voinut arvioida. |
| Tilikausi on voitollinen.  |                          | Tilikauden ylijäämä oli 13.781 euroa. Tilikauden tulos oli 0,78 euroa.   | Tavoite saavutettu.            |
| <b>Kiinteistö Oy Tikkamäen Vuokratalo</b>  |                          |  |                                |
| Asuinhuoneistojen vuokrausasteen nostaminen.   | 97 prosenttiin           | Vuokrausaste oli 98 %.   | Tavoite saavutettu.            |
| Peruskorjaussuunnitelman toteuttaminen Karjamäentien taloissa.   |                          |  | Tavoitetta ei voinut arvioida. |

<sup>48</sup> Aluehallitus 2.5.2024 § 81 Tilinpäätös Tikkamäen palvelut Oy. siunsote.fi.



| Polkka Oy   |  |   |                        |
|---|--|---|------------------------|
| Palvelutuotannon laskutus vuonna 2023 perustuu suoritteisiin, joka reagoi palvelutarpeen muutoksiin, seurannasta sovitaan palvelusopimuksessa.            |  | Tavoite toteutunut. Menettelytapa heikentänyt yhtiön taloudellista tilannetta, koska kysyntä- tai vaihteluriskiä ei ole omakustannuseriaatteeseen rakentuvaan hintaan hinnoiteltu <sup>49</sup> . | Tavoite saavutettu.    |
| Laitoshuollon mitoituksen käyttöönotto puhtauspalvelujen resurssien ohjauksessa ja palvelujen oston laskutusperusteena vuoden 2024 alusta.                |  | Laitoshuollon mitoitus on ollut käytössä puhtauspalveluiden resurssien ohjauksessa ja palvelutuotteiden hinnoittelussa vuodesta 2017. <sup>50</sup>   | Tavoite saavutettu.    |
| Toiminnan ja talouden kehittämisen rakenteiden luominen moniammatillisesti yhdessä hyvinvointialueen kanssa palvelujen kustannustehokkuuden lisäämiseksi. |  | Tavoitteen sisältö epäselvä. Toteutumisesta ei ole tietoa <sup>51</sup> .   | Tavoite ei toteutunut. |
| Yhteistyön jatkaminen ruokahävikin pienentämiseksi tuotanto- ja tarjoiluketjussa (erityisesti keskussairaala), osapuolet nimeävät puoleltaan vastuutahon. |  | Polkka nimennyt vastuutahon 2021. Hva nimennyt vastuutahon kesällä 2023, jonka jälkeen yhteistyö aloitettu. <sup>52</sup>   | Tavoite saavutettu.    |

<sup>49</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 27.2.2024 § 18. Polkka Oy:n toimitusjohtajan kuuleminen.

<sup>50</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 27.2.2024 § 18. Polkka Oy:n toimitusjohtajan kuuleminen.

<sup>51</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 27.2.2024 § 18. Polkka Oy:n toimitusjohtajan kuuleminen.

<sup>52</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 27.2.2024 § 18. Polkka Oy:n toimitusjohtajan kuuleminen.

|   |  |  |   |
|---|--|--|---|
| Tavoiteohjelma 1,2 milj. euron kustannustason alentamisen mahdollistavien toimenpiteiden tekemisestä yhdessä emon kanssa vuonna 2023. |  | Tavoitteen toteutuminen olisi edellyttänyt hyvinvointialueelta vähennyksiä palveluverkoon ja/tai palvelutarpeeseen, mikä ei toteutunut. <sup>53</sup>  | Tavoite ei toteutunut.                        |
| <b>Siun Työterveys Oy</b>   |  |  |   |
| Tavoitteista neljä ensimmäistä ovat omistajaohjauksellisia, ja viimeinen emon asiakkuuteen liittyvä tavoite                           |  |  |   |
| Tilikauden tulos voitollinen.   |  | Tilikauden tulos osoittaa 234.472 euron voittoa, joka on toiseksi paras tulos yhtiön historiassa.  | Tavoite saavutettu.                           |
| Suunnatun osakeannin toteuttaminen hyvinvointialueen kunnille.  |  | Toiminta vuoden 2023 alussa käynnistyi aiempaa laajemmalla omistus pohjalla, kun yhtiössä järjestettiin osakeanti 30.11.-28.12.2022. Suunnattu osakeanti kohdennettiin kaikkiin tuolloisen Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymän jäsenkuntiin sidosyksikköaseman säilyttämiseksi. | Tavoite saavutettu.                           |
| Palvelutuotannon prosessien kehittäminen.   |  | Toiminnan kehittämiseen panostettiin.  | Raportoinnista ei käy ilmi, mitä kehitettiin. |
| Yhtiö vastaa Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen TTH-palvelujen järjestämisestä.   |  |  | Tavoitetta ei voinut arvioida.                |

<sup>53</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 27.2.2024 § 18. Polkka Oy:n toimitusjohtajan kuuleminen.

|  |  |  |                                |
|--|--|--|--------------------------------|
| Tukea tavoitteellisesti, aktiivisesti ja vaikuttavasti emoyhtiötä strategisen tavoitteen työkykyisten päivien lisääntymisessä.   |  |  | Tavoitetta ei voinut arvioida. |
| Emolle suunnitellut ESV-terveystarkastukset (erityistä sairastumisen vaaraa) toteutetaan tarpeen mukaisesti yhdessä sovitusti ja hyvää työterveyshuoltokäytäntöä noudattaen, työkykyprosessit toteutetaan hyvinvointialueen varhaisen tuen malli huomioiden. |  |  | Tavoitetta ei voinut arvioida. |

Konserniyhteisöjen on huomioitava toiminnassaan konsernin kokonaisuus. Tytäryhtiöiden tulee tukea toiminnallaan emon perustehtävistä suoriutumista tuottamalla sille palvelusopimuksissa tai muutoin määritellyt palvelut.<sup>54</sup> Kaikille konserniyhteisöille yhteinen tavoite on edesauttaa konsernin taloudellisen hyödyn aikaansaamisessa. Tytäryhtiöt ovat velvolliset noudattamaan taloudessaan hyvinvointiyhtymän talouden kehysohjausta. Yhtiöt ovat velvollisia huolehtimaan siitä, että osakkaiden inhouse-asema ei vaarannu, ellei omistajaohjauksella linjata toisin.<sup>55</sup>

Polkka-yhtiön tilinpäätös 2023 päättyi 1,3 miljoonan euron suuruiseen tappioon. Polkka-yhtiö pysyi konserniohjeen mukaista ennakkokäsitystä 29.1.2024, koska on mahdollista, että yhtiön oma pääoma painuu negatiiviseksi jo vuoden 2024 aikana taseessa aiemmilta tilikausilta olevan 0,4 milj. euron tappion vuoksi. Yhtiön osakepääoma on 2,5 milj. euroa. Yhtiöllä ei ole myöskään mahdollisuutta toimintaansa tehostamalla saavuttaa hyvinvointialueen sopimuksella määrittelemää kustannustasoa.<sup>56</sup>

<sup>54</sup> Konserniohje. s. 3. siunsote.fi.

<sup>55</sup> Talousarvio 2023. s. 43. siunsote.fi.

<sup>56</sup> Aluehallitus 28.2.2024 § 30, Aluehallitus 27.3.2024 § 51. Pääomalainan antaminen Polkka – Pohjois-Karjalan tukipalvelut oy:lle / Pyyntö konserniohjeen kohdan 5.5 asiakohtien 12 ja 18 mukaisen ennakkokäsityksen antamisesta - Polkka - Pohjois-Karjalan tukipalvelut oy. siunsote.fi.

Aluehallitus antoi ennakkokäsityksen kokouksessaan 28.2.2024 § 30: ”Pohjois-Karjalan hyvinvointialue harjoittaa vastuullista omistajapolitiikkaa. Tämä tarkoittaa sitä, että yhtiön hoitaessa oman osuutensa toiminnan kehittämisessä ja tehostamisessa pääomistaja turvaa yhtiön toiminnan resurssit siten, ettei Polkka Oy:llä ole vaaraa joutua selvitystilaan oman pääoman menettämisen vuoksi. Niistä toimenpiteistä, joihin hyvinvointialueella ryhdytään Polkka Oy:n toiminnan turvaamiseksi, päätetään erikseen kevään 2024 aikana.”

Siun työterveys Oy:n liikevaihto kasvoi asiakasmäärän vähenemisestä huolimatta 6,4 % vuoteen 2022 verrattuna. Tilikauden tulos osoitti 234.472 euron voittoa, joka on toiseksi paras tulos yhtiön historiassa. Tikkamäen Palvelut Oy:n kokonaisliikevaihto kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna 15,6 %. Yhtiön liikevoitto vuonna 2023 oli 576.427 euroa. Liikevoitto kasvoi 97,2 % vuodesta 2022. Poistoja kirjattiin yhteensä 1.345.940 euroa. Verojen ja tilinpäätössiirtojen jälkeen tilikauden tappio on 9.426 euroa.

Kiinteistö Oy Tikkamäen Vuokratalot maksuvalmius on hyvä, eikä yhtiöllä ole pitkäaikaisia lainoja. Liikevaihto tilikaudella oli 834.064 €. Tehtyjen varausten muutoksen myötä tilikauden voitto oli 0 €. Kiinteistö Oy Paiholankoski teki liikevoittoa 29.812 €.

Muutosneuvottelu toteutettiin Polkka Oy:ssä ja Siun työterveys Oy:ssä. Siun työterveyden muutosneuvottelujen seurauksena yhden työntekijän työsuhde päättyi ja kuuden työntekijän työsuhteen ehtoihin tehtiin muutoksia. Polkka Oy:ssä muutosneuvottelun taustalla olivat hyvinvointialueen talouden tilanteen heikkeneminen ja Polkka Oy:lle asetetut kustannussäästövaatimukset. Polkka toteutti yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa palvelutarpeen standardoinnin puhtauspalveluissa. Tällä tavoitellaan Polkka Oy:n palvelutuotannossa työn vähenemistä kaikilla osa-alueilla edellyttäen, että kehitysstrategia on hyvinvointialueella sama.<sup>57</sup>

**Tarkastuslautakunnan havainnot:**

Konsernin tytäryhtiöiden tavoitteiden toteutumisen arviointi on haasteellista. Talousarviossa 2023 on kirjattu tavoitteet, mutta tilinpäätöksessä 2023 kaikkien tavoitteiden toteutumista ei ole raportoitu. Kaikille tavoitteille ei ollut asetettu mittaria ja tavoitetasoa, jotta arviointia olisi voinut suorittaa luotettavasti.

Tytäryhtiöiltä tulleen palautteen mukaan konserniohjaus on selkeytynyt. Hyvinvointialueen tulee varmistaa, että konsernivalvonta ja riskienhallinta ovat oikea-aikaisia ja tehokkaita, jotta turvataan kaikkien toimijoiden etu.

<sup>57</sup> Polkka – Pohjois-Karjalan tukipalvelut Oy, Tilinpäätös 1.1.2023-31.12.2023. s. 2. Aluehallitus 2.5.2024 § 78. siunsote.fi.

## 5 Talous

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen alkuperäisessä talousarviossa 2023 tilikauden taloudellinen tavoite oli 11,9 milj. euroa alijäämäinen. Muutetussa talousarviossa tilikauden 2023 alijäämä oli 23 milj. euroa. Tilinpäätöksessä 2023 alijäämäksi kirjattiin 22,7 milj. euroa.

Valtion useasti päivittyneet rahoituslaskelmat toivat haastetta talousarvion 2023 laatimiseen. Rahoituslain muutoksen epävarmuuden vuoksi hyvinvointialueet joutuivat valmistelemaan vuoden 2023 talousarviot lähtökohtaisesti alijäämäiseksi ja taloussuunnitelmat 2024 vastaavasti ylijäämäiseksi. Talousarviovuoden aikana tehtiin rahoituslain muutoksen hyväksymisen myötä valtionrahoitukseen 42,9 milj. euron lisäys. Nämä useasta muutoksesta koostuvat erät eivät riittäneet kääntämään Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen tilikautta voitolliseksi.<sup>58</sup>

Merkittävimpinä syinä ennakoitua huonompaan talouden toteutumiseen olivat kansalliset sote-alan palkkatkaisut, ikääntyneiden asumispalvelujen hintojen korotukset ja hyvinvointialueindeksiä suurempi yleinen kustannustason nousu. Lisäksi henkilöstön saatavuuden haasteiden takia ostopalvelujen vähentämisessä ei onnistuttu suunnitellusti, jolloin vuokratyövoiman käyttö oli ennakoitua suurempaa.<sup>59</sup>

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen lainanottovaltuus vuodelle 2023 oli 93,27 milj. euroa. Lainanottovaltuudesta oli vuonna 2023 suunniteltu käytettävän 55,4 milj. euroa (n. 59 %) ja myöhemmin käytettäväksi jäävän 37,9 milj. euroa (n. 41 %). Valtuutta käytettiin investointisuunnitelman mukaisten investointien toteuttamiseen 45,9 milj. eurolla. Pysyvien vastaavien toteuma oli 19,2 milj. euroa ja investointeja vastaaviin sopimuksiin valtuutta käytettiin 26,7 milj. euroa Investointiosan menojen kokonaistoteuma vuonna 2023 oli 19,2 milj. euroa ja se alitti talousarvion 6,3 milj. eurolla.<sup>60</sup>

Lainanhoitokate oli hyvinvointialueella -0,2. Lainanhoitokate kuvaa lainanhoitoon käytettävissä olevan tulorahoituksen ja laskennallisten lainanlyhennysten sekä korkojen suhdetta eli kykyä hoitaa lainoista aiheutuvia velvoitteita. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan hyvinvointialueen omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.<sup>61</sup>

Toimintatuotoiksi muotoutui tilinpäätöksen mukaan 125,2 milj. euroa ja toimintakuluiksi 888,0 milj. euroa, joten toimintakate oli 762,8 milj. euroa negatiivinen. Kun huomioidaan rahoituserät, niin vuosikate muodostui 8,7 milj.

---

<sup>58</sup> Tilinpäätös 2023. s. 33. siunsote.fi.

<sup>59</sup> Tilinpäätös 2023. s. 5 ja 50. siunsote.fi.

<sup>60</sup> Tilinpäätös 2023. s. 69. siunsote.fi.

<sup>61</sup> Tilinpäätös 2023. s. 34. siunsote.fi.

euroa negatiiviseksi. Toimintatuottojen ja toimintakulujen suhde oli kertomusvuonna 14,0 %. Vuosikatteen ja poistojen suhdeluku oli negatiivinen -60,0 %.<sup>62</sup>

Vuosikate osoittaa sen määrän, joka tulorahoituksesta jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen tunnusluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, hyvinvointialueen tulorahoitus on riittävä. Hyvinvointialueen toiminnan ja talouden kannalta on välttämätöntä, että tämä suhdeluku on jatkossa positiivinen.<sup>63</sup>

## 5.1 KONSERNITILINPÄÄTÖS

Konsernin toimintakulut olivat 919,6 milj. euroa ja vuosikate -7,3 milj. euroa. Konsernin tilikauden alijäämä oli 23,1 milj. euroa. Kun vuosikate/poistot-tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan konsernin tulorahoituksen olevan riittävä. Toteutunut tunnusluku on -44,9 %. Vuosikatteen ja poistojen suhde on myös yksi hyvinvointialuelain 123 §:n mukaisista hyvinvointialueen taloudellisen aseman arvioinnissa käytettävistä tunnusluvuista. Tämän tunnusluvun mukaan hyvinvointialueella voidaan käynnistää arviointimenettely, jos hyvinvointialueen konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 % kaksi tilikautta peräkkäin.<sup>64</sup>

## 5.2 TALOUSTYÖRYHMÄN PERUSTAMINEN

Aluehallitus perusti taloustyöryhmän maaliskuussa 2023, koska hyvinvointialueen helmikuun lopun toteuman perusteella tehty tulosennuste näytti, että vuosi 2023 ei tulisi pysymään talousarviossa talouden tavoiteohjelman toteuttamisesta huolimatta. Aluehallituksessa nähtiin tarpeen perustaa erillisen työryhmän, jonka tehtävänä on yhteistyössä linjata, ohjata ja seurata hyvinvointialueen talouden johtamista ja tukea talousasioihin liittyvää valmistelua. Työryhmä koostu luottamushenkilöistä ja viranhaltijoista.

## 5.3 TALouden TASAPAINOTTAMINEN

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen talousarvio 2023 sisälsi 26 milj. euron talouden tavoiteohjelman, joka toteutui suunnitelman mukaisesti. Toteutuma oli 26,6 milj. euroa. Tavoiteohjelman toteutumisesta huolimatta ensimmäinen toimintavuosi oli alijäämäinen.<sup>65</sup>

<sup>62</sup> Tilinpäätös. s. 34. siunsote.fi.

<sup>63</sup> Käsitteet. www.stat.fi.

<sup>64</sup> Tilinpäätös 2023. s. 44. siunsote.fi.

<sup>65</sup> Tilinpäätös 2023. s. 50. siunsote.fi.

Talouden tasapainottaminen toteutetaan vuodelle 2025 kohdistuvan jälkikäteistarkistuksen sekä strategisen uudistusohjelman avulla siten, että talous on tasapainossa vuoden 2026 lopussa.<sup>66</sup>

Taloussuunnitelmavuosilla talous näyttää tasapainoiselta (ks. taulukko 2)<sup>67</sup>.

| Pohjois-Karjalan hyvinvointialue |         |         |         |          |        |
|----------------------------------|---------|---------|---------|----------|--------|
|                                  | 2023    | TA2024  | TS2025  | TS2026   | TS2027 |
| Ed. tk yli/alijäämä              | -1.228  | -23.969 | -38.895 | - 18.414 | 20.002 |
| Tilikauden yli/alijäämä          | -22.668 | -15.000 | 20.482  | 38.416   | 47.781 |
| Kumulatiivinen ylijäämä          | -23.896 | -38.896 | -18.414 | 20.002   | 67.783 |

Taulukko 2. Talouden tasapaino taloussuunnitelmavuosille.

Valtiovarainministeriö julkaisi huhtikuun lopussa 2024 hyvinvointialueiden vuoden 2025 ennakkollisen rahoituslaskelman. Laskelma kuvaa arvion rahoituksen kehityksestä. Vuoden 2025 rahoitusta korottaa rahoituksen jälkikäteistarkastus.<sup>68</sup> (Ks. taulukko 3.)

| Valtion rahoitus <sup>69</sup> |         |         |         |         |
|--------------------------------|---------|---------|---------|---------|
|                                | 2024    | 2025    | 2026    | 2026    |
| TA2024 -TS2027                 | 780.060 | 859.663 | 915.329 | 964.498 |
| VM painelaskelma syksy 2023    | 781.000 | 841.000 | 874.000 | 907.000 |
| VM 29.4.2024                   | 780.000 | 838.308 |         |         |

Taulukko 3. Valtion rahoitus.

<sup>66</sup> Tilinpäätös 2023. s. 51. siunsote.fi.

<sup>67</sup> Tilinpäätös 2023, talousarvio 2024 ja vastuullisen tilintarkastajan loppuraportti 7.5.2024

<sup>68</sup> [Valtiovarainministeriö on julkaissut hyvinvointialueiden vuoden 2025 ennakkollisen rahoituslaskelman - Valtiovarainministeriö \(vm.fi\).](#)

<sup>69</sup> [Hyvinvointialueiden talous - Valtiovarainministeriö \(vm.fi\).](#)

Talousarvio 2024 on laadittu 15 miljoonaa euroa alijäämäiseksi, mutta jo maaliskuun talousennusteen perusteella alijäämäennuste on 30 miljoonaa euroa. Lisäksi uudistusohjelmalla tavoiteltujen 10 miljoonan euron säästöjen toteutumisessa on haasteita.<sup>70</sup> Epävarmuustekijänä on valtionrahoituksen todellinen suuruus.

## 5.4 ARVIOINTIMENETTELY

Hyvinvointialue voi joutua valtiovarainministeriön käynnistämään arviointimenettelyyn joko talouteen liittyvien arviointimenettelyn edellytysten täyttymisen myötä tai että sosiaali- ja terveysministeriön aloitteesta, jos on osoittautunut, että hyvinvointialueen kyky järjestää sosiaali- ja terveydenhuolto on vakavasti vaarantunut.<sup>71</sup>

Talouteen liittyvät arviointimenettelyn edellytykset ovat vaihtoehtoisia. Yhdenkin edellytyksen täytyminen voi käynnistää arviointimenettelyn.<sup>72</sup> Arviointimenettelyyn voi joutua, mikäli

1. Hyvinvointialue ei ole kattanut taseeseen kertynyttä alijäämää säädetyssä määräajassa
2. Hyvinvointialueen konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 prosenttia kaksi tilikautta peräkkäin
3. Konsernihilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8 kaksi tilikautta peräkkäin
4. Hyvinvointialueelle lainanottovaltuutta on muutettu tai sille on myönnetty kaksi kertaa kolmen peräkkäisen tilikauden aikana lisärahoitusta.

Taulukossa 4 (s. 32) kuvataan arviointimenettelyn käynnistämisen kriteerit ja Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen tunnusluvut<sup>73</sup>. Pohjois-Karjalan vuoden 2023 tilinpäätöksessä konsernin vuosikate/poistot on ollut -45 % ja lainanhoitokate -0,11. Huomioitavaa on, että konsernin tunnusluvut voivat aiheuttaa arviointimenettelyyn joutumisen jo kahden tilikauden toteutumisen perusteella. Arviointimenettelyssä arvioidaan hyvinvointialueen taloudellisia sekä palvelujen järjestämiseen liittyviä edellytyksiä selvitä tehtävistään. Lisäksi Valtiovarainministeriö päättää, onko syytä käynnistää selvittely hyvinvointialueliitoksen tarpeesta.<sup>74</sup>

<sup>70</sup> Aluehallitus 2.5.2024 § 73. siunsote.fi.

<sup>71</sup> Laki hyvinvointialueesta (611/2021) 122 ja 123 §. Finlex.fi.

<sup>72</sup> Laki hyvinvointialueesta (611/2021) 123 §. Finlex.fi.

<sup>73</sup> Tilinpäätös 2023. s. 25. siunsote.fi.

<sup>74</sup> Laki hyvinvointialueesta (611/2021) 123 §. Finlex.fi.



| Tunnusluku  | Tavoitearvo | Toteuma |
|---|-------------|---------|
| Taseessa oleva kumulatiivinen alijäämä                  | > 0         | -23     |
| Konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde  | > 80 %      | -45 %   |
| Konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate   | > 0,8       | 0,11    |
| Lisälainanottovaltuuden tai lisärahoituksen käyttäminen | Kyllä/ei    | Ei      |

Taulukko 4. Arviointimenettelyn käynnistämisen kriteerit ja Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen tunnusluvut.

**Tarkastuslautakunnan havainnot ja kysymykset:**

Hyvinvointialueen asukaslukuun suhteutettuna alijäämä oli maan pienin, kun HUSia ja Helsingin kaupunkia ei huomioida.

Talousryhmän perustaminen alkuvuodesta 2023 varmisti nopean reagoinnin tasapainotustoimenpiteiden vaikuttavuuden ja toimivuuden arviointiin sekä taloustilanteen ajantasaiseen seurantaan.

Siirtymäsäännös uhkaa riittävien palvelujen järjestämistä, koska palvelujen tarve on erittäin suurta. Tämä rahoitusmallin epäkohta asettaa Pohjois-Karjalan pysyvästi eriarvoiseen asemaan palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden suhteen verrattuna muihin hyvinvointialueisiin.

Hyvinvointialueella on talouden suunnittelussa noudatettu varovaisuuden periaatetta, mutta se haastaa ja uhkaa riittävien sosiaali- ja terveystalouden palvelujen järjestämistä.

Hyvinvointialuelain 15 §:n mukaan talouden on oltava tasapainossa vuoden 2026 lopussa. Talousennusteen mukaan alijäämää on kertymässä arvioitua enemmän vuodelle 2024. Talouden tasapainottamisen onnistumisessa on ratkaisevaa, että hyvinvointialue pysyy talousarviossa vuoden 2024. Uudet kertyvät alijäämät tulee kattaa samassa aikataulussa eli 2026 loppuun mennessä.

Vuosikatteen ja poistojen suhdeluku oli negatiivinen -60,0 %.

Hyvinvointialueella voidaan käynnistää arviointimenettely, jos hyvinvointialueen konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 % kaksi tilikautta peräkkäin.

Onko vuoden 2024 talousarvio laadittu realistisesti ottaen huomioon valtionvarainministeriön ennakoitset rahoituslaskelmat?

## 6 Henkilöstöasiat

### 6.1 JOHTAMIS- JA ORGANISAATIOJÄRJESTELMÄN UUDISTAMINEN

Johtamis- ja organisaatiomuutokset kohdistuivat hyvinvointialueen hallintoon, joka organisoitiin uudelleen konsernipalveluiksi ja hallintopalveluiksi. Muutoksessa toimialueiden ja toimialuejohtajien määrä väheni kymmenestä seitsemään. Samalla valmisteltiin uusi johtoryhmätyöskentelyn toimintamalli. Muutokset toteutettiin vuoden 2024 alusta alkaen.

Toimialuejaon uudistamisen tavoitteena on vahvistaa palvelutuotannon toimialueiden resurssi- ja informaatio-ohjausta sekä selkeyttää johtajiston vastuut ja siten varmistaa, että hyvinvointialueen johtamisjärjestelmä on tehokas ja yhteensopiva ministeriöiden kansallisen ohjauksen kanssa.

Organisaation ja johtamisjärjestelmän uudistamisella tavoiteltiin myös hallinnon tehostamista ja kustannussäästöjä. Aluehallitus linjasi, että organisaation sisäisten tehostamistoimien avulla tulee saavuttaa vähintään miljoonan euron säästöt vuoden 2023 loppuun mennessä.<sup>75</sup>

Toimialuejakoa koskevan aluehallituksen päätöksen jälkeen johtamisjärjestelmän tarkastelussa edettiin palvelu-alueetasolle loppuvuoden 2023 aikana. Organisaatorakenteen ja johtamisjärjestelmän arviointi etenee palvelualueiden toiminnalliseen organisoitumiseen ja on yhteydessä palvelustrategian ja -verkon toimeenpanon aikatauluun.

#### ***Tarkastuslautakunnan havainnot, kysymys ja suositukset:***

Johtamisjärjestelmää uudistettaessa tulee turvata riittävät resurssit johtamiseen siten, ettei uudistamisen ainoana kriteerinä ole kustannussäästö.

Mikä oli säästö, joka saavutettiin johtamis- ja organisaatiomuutoksella vuoden 2023 aikana?

Organisaatorakenteita uudistettaessa niitä tulee kehittää sujuvien asiakas- ja potilasprosessien näkökulmasta, ei organisaation näkökulmasta. Organisaatorakenteen tulee tukea asiakas- ja potilaslähtöisiä palveluprosesseja sote-integraation näkökulmasta siiloutumisen välttämiseksi.

<sup>75</sup> Aluehallitus 21.9.2023 § 189.

## 6.2 TYÖHYVINVOINTIKYSELY 2023

Henkilöstön työhyvinvointia mitattiin Työterveyslaitoksen laatimalla Mitä Sinulle kuuluu -fokuskyselyllä. Kysely oli käytössä myös muilla hyvinvointialueilla. Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella vastausprosentti oli 67 – muihin kyselyyn vastanneisiin hyvinvointialueisiin verrattuna yli 10 prosenttiyksikköä korkeampi.<sup>76</sup>

Mitä sinulle kuuluu -fokuskysely tuottaa tietoa työntekijöiden stressitilanteesta ja työstä palautumisesta, työyhteisön toimivuudesta, johtamisen oikeudenmukaisuudesta sekä työntekijöiden työkyvystä. Kysely kohdistaa huomion niihin asioihin, joihin on kiireellistä puuttua ja joista saadaan suurimmat vaikutukset.<sup>77</sup>

Vastausprosentit Pohjois-Karjalassa vaihtelivat toimialueittain 62 %:n ja 82 %:n välillä. Alhaisin vastausprosentti oli ikäihmisten palvelujen toimialueella ja korkein yhteisissä palveluissa.<sup>78</sup> Tarkastuslautakunta kuvaa huomionsa kolmen työhyvinvointikyselyn teemaan: työstressiin ja työstä palautumiseen, muutokseen ja riittävään muutoksessa mukana oloon sekä johtamiseen.

Tunnusluvut työstressin ja työstä palautumisen osalta Pohjois-Karjalassa ja muilla hyvinvointialueilla esitetään taulukossa 5.

|  | Pohjois-Karjala | Muut |
|--|-----------------|------|
| Kokee työstressiä: paljon panostusta, vähän palkitsevuutta | 18 %            | 22 % |
| Kokee työstressiä: paljon työpaineita, vähän sananvaltaa   | 15 %            | 19 % |
| Palautuu hyvin työpäivän aiheuttamasta rasituksesta        | 40 %            | 35 % |
| Kokee työpaineita  | 34 %            | 38 % |
| Työkyky on alentunut                                       | 39 %            | 42 % |

Taulukko 5. Työstressi ja työstä palautuminen.

Työstressissä ja työkyvyssä ikäryhmien erot olivat vähäiset työstressissä ja työkyvyssä. Työstä palautuminen koetaan helpommaksi iän lisääntyessä, mutta muu kokemus työhyvinvoinnista heikkenee iän myötä. Työkykyyn liittyvät pulmat ja kokemus työstressistä korostuivat erityisesti ikäalueen henkilöstöllä. Työkykyyn vaikuttavat terveys, työolosuhteet, työn sisältö ja -vaatimukset sekä työyhteisön toimivuus ja johtaminen.<sup>79</sup>

<sup>76</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 30.1.2024 § 4. Henkilöstöjohtajan ja va. työhyvinvointipäällikön kuuleminen.

<sup>77</sup> Työterveyslaitos. Mitä sinulle kuuluu? ttl.fi.

<sup>78</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 30.1.2024 § 4. Henkilöstöjohtajan ja va. työhyvinvointipäällikön kuuleminen.

<sup>79</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 30.1.2024 § 4. Henkilöstöjohtajan ja va. työhyvinvointipäällikön kuuleminen.

Muutos, riittävä muutoksessa mukana olo sekä työyhteisön toimivuus on kuvattu taulukossa 6.

|  | Pohjois-Karjala | Muut |
|--|-----------------|------|
| Ei vaikutusmahdollisuuksia muutoksiin töissä | 36 %            | 47 % |
| Työyhteisön yhteistyö on toimivaa            | 71 %            | 67 % |
| Paljon sananvaltaa töihinsä                  | 44 %            | 42 % |
| Asenteemme on: "toimimme yhdessä"            | 67 %            | 64 % |

Taulukko 6. Muutos, riittävä muutoksessa mukana olo sekä työyhteisön toimivuus.

Työyhteisön toimivuuteen liittyy muun muassa kokemus riittävästä tiedon jakamisesta, psykologisesta turvallisuudesta ja yhdessä tekemisen asenteesta<sup>80</sup>. Työterveyslaitoksen raportissa todetaan, että ”esihenkilöillä oli selvästi paremmat mahdollisuudet vaikuttaa oman työnsä muutoksiin, kuin ei esihenkilöasemassa olevilla. Työssä tapahtuneet muutokset koettiin työntekijäasemassa harvemmin myönteisiksi kuin esihenkilöasemassa.”<sup>81</sup>

Oikeudenmukainen johtaminen suojaa työntekijöiden hyvinvointia ja terveyttä ja on yhteydessä korkeampaan työmotivaatioon ja -työhön sitoutuneisuuteen<sup>82</sup>. Taulukossa 7 esitetään johtamisen tunnusluvut.

|  | Pohjois-Karjala | Muut |
|--|-----------------|------|
| Lähiesihenkilön toiminta koetaan oikeudenmukaiseksi    | 79 %            | 75 % |
| Päätöksenteko koetaan oikeudenmukaiseksi               | 35 %            | 31 % |
| Päätökset ovat johdonmukaisia (kaikilla samat säännöt) | 42 %            | 39 % |
| Suosittelisi työnantajaa ystävälleen                   | 71 %            | 62 % |

Taulukko 7. Johtaminen.

Henkilöstökertomuksen 2023<sup>83</sup> mukaan panostaminen työhyvinvoinnin kehittämiseen tuottaa tulosta, koska ”mitareista muun muassa koetut vaikutusmahdollisuudet muutoksiin, lähiesihenkilön toiminnan oikeudenmukaisuus ja työnantajan suosittelu kehittyivät tuloksiltaan positiiviseen suuntaan. Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen

<sup>80</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 30.1.2024 § 4. Henkilöstöjohtajan ja va. työhyvinvointipäällikön kuuleminen.

<sup>81</sup> Mitä kuuluu hyvinvointialueiden työhyvinvoinnille 2023. Jaana Laitinen, Kirsikka Selander, Jenni Ervasti ja Mika Kivimäki. 2024. s. 13. ttl.fi.

<sup>82</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 30.1.2024 § 4. Henkilöstöjohtajan ja va. työhyvinvointipäällikön kuuleminen.

<sup>83</sup> Henkilöstökertomus 2023. s.10. siunsote.fi.

henkilöstön työhyvinvointi on korkeammalla tasolla kuin hyvinvointialueilla keskimäärin. Tämä näkyy esimerkiksi lähiesihenkilöiden työstä palautumisen tuloksissa.”

Työterveyslaitoksen näkemyksen mukaan seurantatutkimus kunta- ja hyvinvointialan työntekijöiden työstä, työyhteisöistä ja johtamisesta osoittaa, että ”siirtyminen hyvinvointialueille on ensimmäisen vuoden aikana aiheuttanut verrattain pieniä muutoksia valtaosalle työntekijöistä. Asiaa selittää se, että tilanne ei ole parantunut hyvinvointialueelle siirtymisen jälkeen. Hyvinvointialueet kamppailevat työvoimapulan ja säästöpainneiden keskellä.”<sup>84</sup>

#### ***Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset:***

Hyvinvointialueen henkilöstöstä 71 prosenttia suosittelisi ystävälleen Pohjois-Karjalan hyvinvointialuetta työnantajana. Luku on suurempi kuin keskimäärin (62 %) muilla Mitä sinulle kuuluu -fokuskyselyyn vastanneilla.

Esihenkilötyö on keskeinen työn voimavaratekijä, jolla pitää tukea työkykyä ja palautumista sekä lieventää työkuormituksen haitallisuutta.

Muutokset ovat lisänneet työntekijöiden epävarmuutta. Epävarmuus omien työtehtävien tai työsuhteen jatkumisesta lisää sairauksien riskiä.

Muutostilanteissa on tärkeää kuulla henkilöstöä heitä koskevassa päätöksenteossa mm. terveysriskien minimoimiseksi.

Tulevissa muutoksissa on resursoitava riittävästi esihenkilötyötä ja aikaa sekä on varmistettava riittävät työvälineet henkilöstön tukemiseen muutoksessa.

## **6.3 SIVUTOIMET JA KILPAILEVA TOIMINTA**

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen hallintosäännön §:n 59<sup>85</sup> mukaan ”sivutoimiluvan myöntämisestä sekä sivutoimen vastaanottamisen ja pitämisen kieltämisestä päättää hyvinvointialuejohtajan osalta aluehallitus, toimialajohdajien osalta hyvinvointialuejohtaja ja muun henkilöstön osalta toimialuejohtaja. Sivutoimi-ilmoitus muusta kuin

<sup>84</sup> Mitä kuuluu hyvinvointialueiden työhyvinvoinnille 2023. Jaana Laitinen, Kirsikka Selander, Jenni Ervasti ja Mika Kivimäki. 2024. s. 42. ttl.fi.

<sup>85</sup> Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen hallintosääntö. siunsote.fi.

työaikana tehtävästä sivutoimesta tehdään toimialuejohtajien osalta hyvinvointialuejohtajalle, palvelualuejohtajien osalta toimialuejohtajalle ja muiden viranhaltijoiden osalta linjaorganisaation mukaisesti palvelualuejohtajille.”

Hyvinvointialueen sivutoimi ja kilpaileva toiminta -ohjeessa kuvataan sivutoimiluvan ja -ilmoituksen käsittely. Viranhaltija toimittaa sivutoimilupahakemuksen/ilmoituksen omalle esihenkilölleen. Esihenkilö antaa hakemukseen/ilmoitukseen puoltavan tai kieltävän lausunnon ja lähettää hakemuksen päätösvaltaiselle viranhaltijalle käsiteltäväksi.

Henkilöstöpalvelut ylläpitää sivutoimiluetteloa Excel-taulukon muodossa. Sivutoimiluettelosta ei poisteta aktiivisesti ilmoituksia, jos henkilöt eivät itse ilmoita sivutoimen päättymisestä. Sivutoimilupia on hyvinvointialueen aikana myönnetty yksi. Rekisteriin oli kirjattu 120 kappaletta lääkäreiden tekemiä ilmoituksia ja muiden ammattiryhmien ilmoituksia oli noin 200 kappaletta. Valvonta on esihenkilöiden tehtävä.<sup>86</sup> Tilinpäätöksessä 2023 todetaan, että sivutoimilupia ja -ilmoituksia seurataan keskitetysti<sup>87</sup>.

#### **Tarkastuslautakunnan suositukset:**

Sivutoimia koskeva ilmoitus-, lupa-, kirjaamis-, seuranta- ja valvontamenettely on hajanainen. Menettely tulee yhtenäistää samoin kriteerein toimivaksi koko hyvinvointialueella ja menettelyjen tulee olla ajan tasalla. Sivutoimi-ilmoituksen ja -luvan saanut tulee velvoittaa ilmoittamaan myös sivutoimen päättymisestä.

Sivutoimi ja kilpaileva toiminta -ohje on päivitettävä niin, että prosessit, valvonta ja valvontavastuut kuvataan selkeästi ja riittävällä tavalla. Valvontaa sujuvoitaisi myös asian käsittelyn siirtäminen sähköiseen HR- Järjestelmään.

## **6.4 HENKILÖSTÖHALLINNON TIETOJÄRJESTELMÄ**

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella turvallisen siirtymän yksi merkittävä riski vuosien 2022 ja 2023 vaihteessa oli henkilöstö- ja taloushallinnon järjestelmien päivitys, koska järjestelmätoimittaja ei pysynyt sovitus- aikataulussa Populuksen tietokantaan liittyvissä muutoksissa. Palkanmaksun prosessi oli varmistettu vuoden vaihteessa, mutta viivästykset aiheuttivat ylimääräistä työtä, lisäsivät virheen mahdollisuuksia ja hankaloittivat henkilöstötietojen

<sup>86</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 30.1.2024 § 5. Henkilöstöjohtajan ja henkilöstöpäällikön kuuleminen.

<sup>87</sup> Tilinpäätös 2023. s. 22. siunsote.fi.

raportointia ja seurantaa. Myös taloushallinnon järjestelmien osalta käytössä oli joitakin korvaavia toimintamalleja.<sup>88</sup> Tarkastuslautakunta käsitteli asiaa arviointikertomuksessa 2022 ja totesi, että uusien järjestelmien ja päivitysten käyttöönotto edellyttää suunnittelua ja testausta järjestelmille haavoittuvuuksien löytämiseksi.

Järjestelmän käyttöönoton haasteet jatkuivat alkuvuonna 2023. Järjestelmätoimittaja ei kyennyt toimittamaan tietokantaan liittyviä muutoksia kilpailutuksen edellyttämässä laajuudessa, minkä takia hankinta keskeytettiin. Meita käynnisti hyvinvointialueen ja varatoimittajan kanssa uuden käyttöönottoprojektin. Hyvinvointialue ja Meita toteuttivat yhteisen arvion käyttöönoton keskeyttämiseen johtaneista tapahtumista. Arvion perusteella laadittiin riskienarvio, jota hyödynnettiin uuden järjestelmän käyttöönoton suunnittelussa. Uuteen käyttöönottoon Meita ja hyvinvointialue varasivat aiempaa enemmän valmisteluresurssia, jotta todetut ongelmat kyettäisiin ennakoimaan ja välttämään. Käyttöönottoprojektiin nimettiin hyvinvointialueelta projektista vastaava henkilöstöpalveluista ja ICT-palveluista. Henkilöstöjohtajalla on vastuu uuden projektin toteuttamisesta.<sup>89</sup>

Hyvinvointialue kävi reklamaationeuvotteluita Meitan kanssa. Uuden järjestelmän, Personec F:n, käyttöönotosta ei tule uusia järjestelmän käyttöönottokustannuksia, koska Meita sitoutui vastaamaan niistä omalla kustannuksellaan 31.3.2024 saakka.<sup>90</sup>

Henkilöstöhallinnon järjestelmäkokonaisuuden käyttöönotto on edennyt alkuvuoden 2024 aikana siten, että työntekijät siirtyivät käyttämään uutta järjestelmää 2.4.2024. Esihenkilöt aloittivat sen käytön 19.3.2024.

***Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset:***

Ennen uuden projektin aloittamista vuonna 2023 osapuolet tekivät kattavan riskienarvioinnin. Riskien tilannetta on seurattu projekti- ja ohjausryhmässä säännöllisesti.

Tietojärjestelmiin liittyvät muutokset edellyttävät riittävää osaamista järjestelmien kokonaisarkkitehtuurista sekä selkeää vastuunjakoja eri osapuolten kesken. Riski sille, että muutoksissa epäonnistutaan, on suuri, ja projektin epäonnistumisen taloudelliset vaikutukset voivat olla merkittävästi kustannuksia lisäävä.

Organisaatiossa tulee olla laadittu prosessikuvaus tietojärjestelmien käyttöönotolle.

<sup>88</sup> Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen tilinpäätös 2022. s. 30. siunsote.fi.

<sup>89</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 29.8.2023 § 81. Kuuleminen henkilöstöjohtaja ja talousjohtaja.

<sup>90</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 29.8.2023 § 81. Kuuleminen henkilöstöjohtaja ja talousjohtaja.

## 7 Muut arviointikohteet

### 7.1 PALVELUINTEGRAATIO

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen integraatiolla tarkoitetaan sosiaali- ja terveystalouden järjestäjän tai tuottajan muodostamaa kokonaisuuden asiakkaalle hänen tarvitsemista palveluista. Palveluintegraation tavoitteena on nopeuttaa asiakkaan ohjautumista oikeaan palveluun, sujuvoittaa ja lyhentää palveluprosesseja. Toimiva palveluintegraatio voi myös säästää kustannuksia. Vertikaalinen integraatio on perustason ja erityistason saumaton yhteistyötä tai yhdessä sovittuja asiakasprosesseja. Horisontaalisella palvelujen integraatiolla tarkoitetaan sitä, miten samalla hoidon tai palvelun porrastuksen tasolla (esim. perustason sosiaali- ja terveystalouksissa) koor- dinoidaan ja integroidaan eri palveluita asiakkaan tarpeen mukaiseksi kokonaisuudeksi. Asiakkaiden näkökul- masta tärkeintä on palvelujen sujuvuus ja vaikuttavuus, ei se miltä sektorilta palvelu tuotetaan tai rahoitetaan.

Sote-uudistuksen mukaisia rakenteellisia muutoksia tehtiin hyvinvointialueen edeltäjän Siun soten kuntayhtymän perustamisen yhteydessä vuonna 2017, kun maakunnan kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut ja erikois- sairaanhoidon kuntayhtymän palvelut koottiin yhteen organisaatioon. Kuntayhtymän aikana kehitettiin eri hank- keissa sosiaali- ja terveystalouksien toiminnallista integraatiota.<sup>91</sup>

#### 7.1.1 Integraatio mielenterveys- ja päihdepalveluissa

Mielenterveys- ja päihdepalveluja tuotetaan terveyden- ja sairaanhoitopalveluissa perusterveydenhuollossa, eri- koissairanhoidossa ja MIEPÄ-yksikössä. Lisäksi perhe- ja sosiaalipalvelujen toimialueella tuotetaan sosiaalihuolto- lain mukaisia mielenterveys- ja päihdepalveluja.

Hyvinvointialueella sote-integraatiota ei ole erikseen vastuutettu kenellekään. Terveys- ja sairaanhoitopalvelujen toimialueen mielenterveys- ja päihdepalveluiden integraatio on ollut kuntayhtymän alusta lähtien keskeinen ta- voite, arvo ja toimintaperiaate.<sup>92</sup> Perhe- ja sosiaalipalvelujen toimialueen eri tasolla esihenkilöt kehittävät raken- teita ja toimintamalleja yhteistyössä terveys- ja sairaanhoitopalvelujen kanssa. Asiakaskohtaisessa asiassa yhteis-

<sup>91</sup> Tulevaisuuden sosiaali- ja terveystalouksen -hanke 2020–2023. Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelman (LAPE) aikana vuo- sina 2017–2018. Tarkastuslautakunnan kokous 29.8.2023 § 79. Hankepääällikön kuuleminen.

<sup>92</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 24.4.2024 § § 56. Terveyden- ja sairaanhoidon toimialuejohtajan kuuleminen.



työtä tehdään työntekijät ja viranhaltijat -tasolla. Tärkeänä verkostoissa on yhteistyökumppaneiden ammattitaidon ja osaamisen hahmottaminen asiakkaan hyväksi ja etenkin paljon palvelua tarvitsevien asiakkaiden kohdalla.<sup>93</sup>

### Mielenterveys- ja päihdepalvelut yksikkö

Mielenterveys- ja päihdepalvelujen (MIEPÄ)<sup>94</sup> kehittämisessä tavoitteena on sisäisen integraation lisäksi integroituminen perusterveydenhuoltoon sekä mielenterveys- ja päihdeasiakkaita koskevien sosiaalihuoltolain alaisten palveluiden integroituminen mielenterveys- ja päihdepalveluihin.<sup>95</sup>

MIEPÄn yhteistyö perusterveydenhuollon kanssa on ollut lähtökohtaisesti toimivaa. Perusterveyden huollon haasteellinen resurssointi heijastuu myös MIEPÄ-palveluiden kysynnän lisääntymisenä. Psykykinen sairastaminen ei ole lisääntynyt, mutta psykykinen pahoinvointi on ja hoitoon hakeudutaan herkemmin. Lievistä häiriöistä kärsiviä asiakkaita ohjataan suoraan MIEPÄ-palveluihin, vaikka heidät tulisi hoitaa yleisvastaanotoilla. Tämän vuoksi hoitoketjut ja palvelupolut eivät vielä toteudu suunnitellusti.<sup>96</sup>

Painopiste maakunnan mielenterveys- ja päihdepalveluissa on aiempien kuntien itsenäisten linjausten myötä edelleen MIEPÄssä. Erikoissairaanhoidon resurssit ovat niukat ja keskittyvät Joensuun seudulle. MIEPÄllä on vastuu pitkäaikaispotilaiden avohoidon kokonaisuudesta ml. erikoissairaanhoidon, neuropsykiatristen aikuispotilaiden tutkimus, hoito ja kuntoutus sekä päihdepalveluissa kokonaan myös erityistaso.<sup>97</sup>

Asiakaskohtainen palveluiden koordinaatio tapahtuu useimmiten asiakkaan oman MIEPÄ-hoitajan kautta. Sosiaalipalvelujen tarve olisi pitkäaikaisasiakkailta usein suurempi, kuin mitä on mahdollista saada MIEPÄ-palvelun sisällä, ja sosiaalipalveluihin pääsy on vaikeaa. MIEPÄ-yksikön asiakkailta ei ole ollut haasteita palveluiden saamisessa somaattisten sairauksien osalta.<sup>98</sup>

<sup>93</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 26.3.2024 § 38. Perhe- ja sosiaalipalvelujen toimialuejohtajan kuuleminen.

<sup>94</sup> Miepäpalvelut (mielenterveys- ja päihdepalvelut) ovat osa terveys- ja sairaanhoitopalvelujen toimialuetta ja siellä osa vastaanottopalveluja. Miepäpalvelut vastaa perusterveydenhuollon tason keskivaikea-asteisten häiriöiden kiireettömistä palveluista: Miepäpalvelut yli 18 v:lle, päihdepalvelut kaikenikäisille. Palveluihin kuuluu terveysasemille integroidut vastaanotot, psykiatrinen kuntoutus ml. kotiin vietävät palvelut, ryhmämuotoiset toiminnat, päihdevieroitusosasto ja 9/2023 alkaen eshtason päihdelääketieteen poliklinikka. Miepäpalvelut vastaa myös asiakkuudessa olevien henkilöiden sosiaalihuoltolain alaisista mielenterveyskuntoutujien asumispalveluista, mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden työ- ja päivätoiminnasta ja päihdelaitoskuntoutuksista. Näistä asumispalvelut ja päihdelaitoskuntoutus ovat kilpailutettuja ostopalveluita ja työ- ja päivätoiminta toteutetaan palvelusetelillä. Myös lääkäripalveluja ostetaan.

<sup>95</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 29.8.2023 § 80. Palvelupäällikön kuuleminen.

<sup>96</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 29.8.2023 § 80. Palvelupäällikön kuuleminen.

<sup>97</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 29.8.2023 § 80. Palvelupäällikön kuuleminen.

<sup>98</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 29.8.2024 § 80. Palvelupäällikön kuuleminen.

Sosiaalipalveluiden integroituminen soveltuvin osin suoraan MIEPÄ-palveluihin on tehostanut palvelutarvearvioita, kuntoutusprosessin seuranta ja lain edellyttämää terveydenhuollon mukanaoloa sekä lisännyt terveyssozialiteutta, joka tukee moniongelmaisten asiakkaiden hoitoa. Roolitus ja työnjako työikäisten sosiaalipalveluiden kanssa edellyttää lisää selkeyttämistä.

Moniammatillisen työn samassa tiimissä ja työyhteisössä koetaan helpottavan asiakasasioiden hoitamista, tuovan turvallisuutta ja selkeyttä työhön ja lisäävän sitä kautta työhyvinvointia. Johtamisrakenteiden katsotaan tukevan MIEPÄ-palveluiden substanssiosaamista.

### **Psykiatrinen klinikkaryhmä<sup>99</sup>**

Yleissairaalapsykiatrian poliklinikan perustehtävänä on tarjota konsultaatiota somaattiselle erikoissairaanhoidolle somaattisiin hoitoihin liittyvien psyykkisten kriisien ja psykiatristen erityistilanteiden aikana<sup>100</sup>.

Erityistason (erikoissairaanhoido) ja perustason välistä integraatiota on tuettu alueellisin hoitosuosituksin, jotka päivittyvät toimialueella hoitopolkukuvauksiksi. Osana tätä hoitopolkutyötä yksiköt (esim. osastot) ovat kuvanneet oman toimintansa kannalta keskeisimmän osan hoitopolkua. Hoitopolkujen saattaminen uuden standardin mukaiseen muotoon on ollut tässä haasteena.<sup>101</sup>

Psykiatrinen tutkimus ja hoito ovat moniammatillisen tiimin yhteistyönä toteutettavaa toimintaa. Sosiaalityöntekijät ovat keskeisenä osana moniammatillista tiimiä kaikissa klinikoissa ja työryhmissä. Heidän työpanoksensa on tärkeää sosiaalipalveluiden suuntaan tapahtuvan saumattoman yhteistyön ja palveluiden integraation toteuttamiseksi.<sup>102</sup>

Toimijoiden oman arvion mukaan lasten- ja nuorisopsykiatrian palveluita integroidaan ja toteutetaan tiiviissä yhteistyössä koulun, kasvatus- ja perheneuvoloiden ja lastensuojelun kanssa. Perheillä on kokonaisuudessa keskeinen rooli, ja tarpeen mukaan kokonaisuuteen integroidaan myös aikuisten mielenterveys- ja/tai päihdepalveluita. Perustason toimijoiden puute haastaa lasten ja nuorten psykiatriassa. Hoito painottuu erikoissairaanhoidon tasolle, koska perustaso on pirstaleinen ja osalla toimijoista (kasvatus- ja perheneuvolat) lakisääteisinä tehtävinä

<sup>99</sup> Psykiatrian klinikkaryhmä vastaa psykiatrisen erikoissairaanhoidon palveluiden tuottamisesta terveydenhuoltolain ja siinä määriteltujen ministeriön vahvistamien kiireettömän hoidon perusteiden mukaisesti. Psykiatrasta erikoissairaanhoidoa tuetaan lastenpsykiatrian, nuorisopsykiatrian ja psykiatrian klinikoissa sekä sairaalahoitona että avohoitona.

<sup>100</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 31.10.2023 § 104. Palvelupäällikön kuuleminen.

<sup>101</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 31.10.2023 § 104. Palvelupäällikön kuuleminen.

<sup>102</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 31.10.2023 § 104. Palvelupäällikön kuuleminen.

ovat ohjaus ja neuvonta, mutta ei hoito. Lasten- ja nuorten perustason hoito näyttyy vaivallisesti organisoiduna. Myös koulun ja lastensuojelun haasteet heijastuvat lasten- ja nuorten psykiatriaan. Eri toimijoiden välillä toiminta pirstaloituu.<sup>103</sup>

Aikuisten psykiatristen palveluiden ja päihdepalveluiden palveluintegraation näkökulmasta keskeistä johtamisen rakennetta ovat säännölliset vähintään neljästi vuodessa MIEPÄn ja psykiatrian poliklinikan (aikuisten ja vanhusien psykiatriset erityystason palvelut) johtotiimien yhteiset kokoukset. Lisäksi MIEPÄn ja psykiatrian poliklinikan osastonhoitajat tapaavat säännöllisesti. Geriatrisella osaamiskeskuksella ja vanhuspsykiatrian osastolla ja poliklinikalla on säännölliset tapaamiset. Tehostettu avohoito on tiiviissä yhteistyössä sosiaalipäivystyksen ja yhteispäivystyksen kanssa. Johtamista tukevat säännölliset tapaamiset. Lasten- ja nuorisopsykiatrian klinikat tekevät säännöllistä yhteistyötä perhekeskusten ja lastensuojelun kanssa. Tätä yhteistyötä ohjataan säännöllisin, johdon yhteisin tapaamisin.<sup>104</sup>

Saumattomien palveluketjujen kannalta haasteellisia kohtia ovat siirtymät eri toimijoiden välillä. Potilas saattaa joutua odottamaan osastohoidossa tarpeettoman kauan hoitoneuvotteluajan saamista perustason palveluista.<sup>105</sup>

Palveluissa kehitetään uusia yhteistyömuotoja, kuten päihdepotilaiden moniammatillista työryhmää. Lisäksi selvitetään syömishäiriökeskuksen muodostamista. Alaikäisten kohdalla perustason toimijuuden puute aiheuttaa haasteita, eikä palvele aina potilaita parhaalla mahdollisella tavalla.<sup>106</sup>

### 7.1.2 Integraatio sosiaalipalveluissa (työikäisten palvelut)

Sosiaalityössä asiakkaiden palvelujen yhteensovittaminen on perustyötä. Palvelutarpeen arvioinnissa kartoitetaan laajasti asiakkaan palvelutarpeet, ja verkostotyötä tehdään esiin tulleiden tarpeiden mukaisesti. Yhteistyökumppaneita ovat MIEPÄ-palvelujen lisäksi mm. Kela, kunnat, TE-hallinto, seurakunnat ja yksityiset palveluntuottajat.<sup>107</sup>

Mielenterveyspalveluiden sosiaalityössä ja -ohjauksessa ei toteuteta tai arvioida kaikkia työikäisten asiakkaiden sosiaalipalveluita, vaan integrointi tapahtuu palveluohjaamalla asiakas työikäisten palveluihin esim. taloudellisen tuen arviointiin (asiakkaan omatyöntekijä ei arvioi ja perustele esim. täydentävän toimeentulotuen, välitystilin, kuntouttavan työtoiminnan tuen tai asumisenohjauksen tuen tarvetta). Asiakas saa tarpeenmukaiset työikäisten

<sup>103</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 31.10.2023 § 104. Palvelupäällikön kuuleminen.

<sup>104</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 31.10.2023 § 104. Palvelupäällikön kuuleminen.

<sup>105</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 31.10.2023 § 104. Palvelupäällikön kuuleminen.

<sup>106</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 31.10.2023 §104. Palvelupäällikön kuuleminen.

<sup>107</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 29.8.2023 § 104. Palvelujohtajan kuuleminen.

sosiaalipalvelut, mutta vastuutyöntekijä ei arvioi niitä kokonaisuutena. Jos asiakas on työikäisten palvelun asiakkaana ennen hoitoonohjausta tai jos hoidon aikana ilmenee muunkin sosiaalipalvelun tarvetta, vaihtuu asiakkaan vastuutyöntekijä mielenterveyspalveluissa. Vastuutyöntekijä voi vaihtua taas uudelleen, kun hoitosuhde päättyy. Sovittuja yhteistyön malleja ei vielä ole käytössä. Tämä ei ole tarkoituksenmukaista asiakkaan edun näkökulmasta eikä tue palveluiden koordinoitua ja ohjausta rakenteiden tasolla.<sup>108</sup>

Asiakkaalla on liian usein kaksi työikäisten palveluita järjestävää sosiaalityöntekijää, jolloin työntekijöiden kesken on sovittava työnjaosta normaalia prosessia enemmän, jotta tilanne ei aiheuta asiakkaalle epäselvyyttä. Tämä koskee erityisesti mielenterveyspalveluiden ohessa toteutettavaa sosiaalityötä, jossa toiminta on työikäisten palvelutehtävään (kirjaus/tilastointi jne.) toteutettavaa palvelua ja myönnetään osin samoja ja osin eri sosiaalipalveluita. Asiakkaalle voi olla myös epäselvää, kehen hänen tulee ottaa yhteyttä minkäkin sosiaalipalvelun toteutuksen tai tuen osalta. Työnjakojen selvittäminen voi myös hidastaa aiheutta asiakkaan asian käsittelyä. Mielenterveyspalveluiden sosiaalityö tekee kirjaukset sosiaalipalveluiden asiakastietojärjestelmään Mediatrin sijaan, mikä on mahdollistanut yhteistyön ja työnjaosta sopimisen. Tämä on vähentänyt toimijoiden päällekkäistä, toisistaan tietämätöntä työskentelyä.<sup>109</sup>

Mielenterveys-, päihde- ja muut riippuvuusongelmat ovat yksi isoimmista työikäisten sosiaalipalveluiden asiakkaiden haasteista. Yhteistyö MIEPÄ-palvelujen kanssa katsotaan tärkeäksi myös strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Päällekkäisen työn määrää tulisi pystyä karsimaan sekä asiakkaiden palvelujen oikea-aikaisuuden ja saavutettavuuden vuoksi, mutta myös henkilöstön tarkoituksenmukaisen käytön näkökulmasta. Yhdessä nämä vaikuttavat myös kustannuksiin.<sup>110</sup>

Erillinen johtamisjärjestelmä ja toiminnan organisointi käytännön työssä ja asiakkaan palveluiden saannissa aiheuttavat haasteita mielenterveys- ja päihdepalveluiden ja työikäisten palveluiden välillä. Organisoitumista ja resurssien kohdentamista on käytännössä lähdetty avaamaan palvelutehtävien välisillä neuvotteluilla. Tavoitteena on ylläpitää olemassa olevat hyvät käytännöt asiakastyössä, mutta rakenteita ja prosesseja arvioidaan myös uudelleen, jotta rakenteen eriytyneistä silloista päästäisiin johdonmukaisempaan asiakasohjaukseen ja yhdenmukaisempaan palvelutarjontaan riippumatta siitä, ohjautuuko asiakas ensin hoidontarpeen arvioon vai sosiaalipalvelutarpeen arvioon.<sup>111</sup>

<sup>108</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 29.8.2023 § 80. Palvelujohtajan kuuleminen.

<sup>109</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 29.08.2023 § 80. Palvelujohtajan kuuleminen.

<sup>110</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 29.08.2023 § 80. Palvelujohtajan kuuleminen.

<sup>111</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 29.08.2023 § 80. Palvelujohtajan kuuleminen.

**Tarkastuslautakunnan havainnot ja kysymys:**

Toimialueilla on tunnistettu sote-integraation haasteita. Parhaiten integraatio näyttää toteutuvan toimijoiden välisinä konsultaatioina.

Suurimmat haasteet ovat eri toimialueiden palvelujen yhteen sovittamisessa asiakkaiden ja potilaiden palvelutarpeiden mukaisesti sekä päällekkäisen työn vähentäminen ja siilojen poistaminen asiakas- ja potilastyöstä.

Onko integraation kehittämiseen laadittu selkeää kehittämissuunnitelmaa? Eteneekö kehittäminen yksittäisten asioiden kautta? Tuleeko palvelustrategian toimeenpano ohjaamaan integraatiota selkeästi asiakas- ja potilaslähtöisyyden suuntaan?

Haasteena sote-integraation tehokkaassa toteutumisessa ovat resurssivajeet peruspalveluissa, puutteellinen koordinaatio ja toimialueiden keskittyminen omaan toimintaan talousarvioidensa näkökulmasta. Riskinä on, että asiakkaat eivät saa oikeaan aikaan oikeaa palvelua.

Käytetäänkö palvelumuotoilun menetelmiä hyödyksi toiminnan kehittämisessä yli toimialueiden menevissä asiakasprosesseissa?

## 7.2 TOIMIVAT YHTEISTYÖRAKENTEET HYVINVOINTIALUEIDEN JA KUNTIEN SEKÄ MUIDEN TOIMIJOIDEN VÄLILLÄ

Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisena tavoitteena on, että hyvinvointialueiden ja kuntien sekä muiden toimijoiden välillä on toimivat yhteistyörakenteet ja toimintakäytännöt.<sup>112</sup> Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta hyväksyi 15.6.2023 yhteistyösopimuksen ja siihen liittyvän vastuunjakotaulukon. Asiakirjassa on kuvattu toimintamallit, työnjako ja tiedonkulku (ks. kuva 2 s. 45).<sup>113</sup>

<sup>112</sup> Valtakunnalliset tavoitteet sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle. s. 16. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2024:2. julkaisut.valtioneuvosto.fi.

<sup>113</sup> Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta 15.06.2023 § 39. siunsote.fi.



Kuva 2. Pohjois-Karjalan eri toimijoiden yhdyspintarakenne<sup>114</sup>.

Kuntien ja hyvinvointialueen yhteistyötarpeita on muun muassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä, sivistys- ja sote-palveluiden yhdyspinoilla, lasten, nuorten ja perheiden palveluissa, vammaisten palveluissa, ikäihmisten palveluissa, kotoutumisessa sekä turvallisuuden ja varautumisen tehtävissä sekä työllisyyden edistämisessä.<sup>115</sup>

### Työllisyyden edistämisen yhdyspintatyö

Suurin osa Pohjois-Karjalan kunnista on halunnut tehdä sopimuksen horisontaalisesta yhteistyöstä hyvinvointialueen kanssa liittyen kuntouttavaan työtoimintaan. Sopimus mahdollistaa kuntouttavan työtoimintapaikan ja työtehtävän ohjauksen toteuttamisen kunnan hallintokunnissa.<sup>116</sup>

Lisäksi aktivointisuunnitelmatyöskentely ja työkyvyntuen tiimi sekä TYP-työ (työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu) nivoo käytännössä kuntakokeilukuntien ja TE-hallinnon ja hyvinvointialueen yhteistyötä. Näiden

<sup>114</sup> Pohjois-Karjalan kuntien, Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen ja Pohjois-Karjalan maakuntaliiton sopimus yhdyspintarakenteista, toimintamalleista, työnjaosta ja tiedonkulusta. s. 7. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta 15.6.2023 § 39. siunsote.fi.

<sup>115</sup> Valtakunnalliset tavoitteet sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle. s. 16. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2024:2. julkaisut.valtioneuvosto.fi ja kuntaliitto.fi.

<sup>116</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 31.10.2023 § 103. Palvelujohtajan kuuleminen.

toimintojen osalta kaikkien toimijoiden työntekijöitä informoidaan säännöllisesti ja järjestetään yhteisiä verkostopalavereja, koulutuksia yms. Myös esihenkilötasolla on omat yhteistyöfooruminsa maakuntatasolla ja paikallisesti. Pohjois-Karjalassa on vahvat verkostotyön perinteet ja tahtotila tehdä asioita yhdessä.

### **Yhdyspintatyö lasten, nuorten ja perheiden palveluissa**

Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen kehittäminen perhekeskustoimintamallin mukaan on kirjattu kuntien ja hyvinvointialueen välillä solmittuun kuntakumppanuussopimukseen. Hyvinvointialue vastaa perhekeskustoiminnan koordinoinnista. Perhekeskustoiminnan tueksi sekä hyvinvointialue että kunnat nimeävät perhekeskuskoordinaattoreita, joiden tehtävänä on toimia yhteistyön edistäjänä. Perhekeskustoimintaa johtaa ja ohjaa maakunnallinen ohjausryhmä. Ohjausryhmään ja johtoryhmiin on nimetty edustajat kunnista, järjestöistä, seurakunnista ja hyvinvointialueelta. Alueellisten johtoryhmien puheenjohtajina toimivat kuntien edustajat ja sihteereinä hyvinvointialueen edustajat.<sup>117</sup>

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta on vahvistanut perhekeskuksen toimintasuunnitelman 12.1.2023<sup>118</sup>. Toimintasuunnitelman tavoitteiden toteutumista on arvioitu hyvinvointialueen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnassa 25.1.2024<sup>119</sup>. Väli raportissa todetaan, että Perhekeskuksen toimintasuunnitelma antaa luvan ja kannusta yhteistyöhön. Lisäksi väli raportissa mainitun palautteen mukaan ”tiedon välittämiseen eri tasoille tulisi panostaa ja tehdä se näkyväksi. Kun yhteistä toimintaa ja toimijoiden tuttuutta tietoisesti ja tavoitteellisesti edistetään, heijastuu se positiivisesti ajatuksiin yhteistyön hyödyistä.”<sup>120</sup>

<sup>117</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 31.10.2023 § 103. Palvelujohtajan kuuleminen.

<sup>118</sup> Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta 12.01.2023 § 6. Perhekeskuksen toimintasuunnitelma. siunsote.fi.

<sup>119</sup> Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta 25.01.2024 § 5. Pohjois-Karjalan perhekeskuksen toimintasuunnitelma 2023–2025 väliarvio. siunsote.fi.

<sup>120</sup> Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta 25.01.2024 § 5. Pohjois-Karjalan perhekeskuksen toimintasuunnitelma 2023–2025 väliarvio. siunsote.fi.

**Tarkastuslautakunnan havainnot:**

Hyvinvointialueen edeltäjä Siun soten kuntayhtymä loi yhteistyörakenteet, mutta hyvinvointialueen toiminnan alkaessa oltiin uuden edessä yhdyspintatyössä myös Pohjois-Karjalassa.

Yhdyspintatyötä pidetään tärkeänä hyvinvointialueen toiminnan kehittämisessä.

Onnistuneen yhdyspintatyön edellytyksenä ovat toimivat rakenteet, riittävät resurssit, luottamus toimijoiden kesken sekä selkeät roolit ja vastuut.

Hyvinvointialueen ja kuntien yhteistyön muodot ovat muotoutumassa yhteistyösopimuksen ja siihen liittyvän vastuunjakotaulukon ohjaamana. Työllisyyden vastuun siirtyessä TE-toimistoilta kunnille yhteistyön merkitys hyvinvointialueen näkökulmasta korostuu. Perhekeskus-rakenteet ovat olleet jonkin aikaa toiminnassa ja toimivat eri paikkakunnilla hiukan eri tavoin.

Yhdyspintatyössä yhtenä haasteena ovat toimijoiden rajalliset ja erilaiset resurssit sekä erilaiset näkemykset vastuista ja toimintatavoista. Vahvuutena sen sijaan on hyvä keskusteluyhteys ja varsin realistinen käsitys kokonaiskuvasta.<sup>121</sup>

### 7.3 KEHITTÄMISYKSIKKÖ

Kehittämisyksikkö vastaa pääsääntöisesti niistä kehittämishankkeista, jotka saavat ulkopuolista rahoitusta. Kehittämisyksikkö hoitaa hankkeiden hallinnoinnin ja toiminnasta yhteistyössä toimialueiden kanssa. Kehittämisyksikön tehtäviin kuuluu myös seurata hankerahoituksen kehittymistä ja arvioida mahdollisten uusien hankehakujen mahdollisuutta tukea hyvinvointialueen strategiaan tavoitteisiin.

Yksikön toimintaa johtaa kehittämisjohtaja.

Hanketyön lisäksi kehittämisyksikön tehtäviin kuului vuonna 2023:

1. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kehittäminen ja koordinointi organisaatiotasolla
2. Osallisuustyö ja vaikuttamistoimielinten fasilitointi
3. Laadunhallintatyö
4. Asiakaskokemuksen johtamisen kehittäminen ja koordinointi organisaatiotasolla

<sup>121</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 31.10.2023 § 103. Kehittämisjohtajan kuuleminen.



Kehittämisyksikössä toteutettiin muutoksia huhtikuussa 2024 kehittämisjohtajan irtisanoutumisen jälkeen. Kehittämisjohtajan ja hänen alaistensa tehtäviä jaettiin eri henkilöille. Lisäksi kehittämispalveluja tarkastellaan johtamisjärjestelmän ja organisaation uudistamisen yhteydessä siten, että vuoden 2025 alussa olisi uusi rakenne tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnalle sekä oppimiselle (TKIO-toiminnalle).<sup>122</sup> Lisäksi osana talouden tehostamistoimenpiteitä uusia ulkopuolisia hankerahoituksella toteutettavia kehittämishankkeita ei aloiteta 2024 vuoden loppuvuoden aikana.

Sisäisen tarkastuksen yhtenä tarkastuskohteena vuonna 2023 oli hankkeiden strategianmukaisuus. Tarkastuksen perusteella jatkossa tullaan strategisissa hankkeissa huomioimaan työajankäyttö ja hankkeissa kehitettyjen toimintamallien jatkuvuuden turvaaminen ulkopuolisen rahoituksen päätyttyä.

#### **Lautakunnan suositukset:**

Keskitetyn kehittämistyön haasteena on tulosten juurruttaminen käytännön työhön. Kehittämistyössä tulee löytää tasapaino ja toimintatavat strategialähtöisen ja toimialueilta lähtevän kehittämisen välille.

## **7.4 MONIKANAVAINEN ASIAKASPALAUTEJÄRJESTELMÄ**

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen strategiassa arvoksi on määritelty asiakaslähtöisyys ja toiminnan päämääräksi ”Yhdessä tehden vaikuttavimmat palvelut”<sup>123</sup>. Kehittämisyksikkö ja toimialueet vastasivat vuonna 2023 yhteistyössä asiakaskokemuksen jatkuvasta mittaamisesta sekä raportoinnin ja tiedon hyödyntämisestä toiminnan kehittämisessä.

Asiakaskokemusta mitataan hyvinvointialueella seuraavasti:

- Asiakaslähtöiset palautekanavat
  - Asiakaslähtöinen palautekanava, jonka kautta asiakas voi tarpeensa mukaan antaa haluamalleen yksikölle, palvelulle, toiminnalle palautetta
  - Some-kanavat
  - Muistutukset, vahinkoilmoitukset
  - Suullinen palaute
- Organisaatiolähtöiset palautekanavat
  - Asiakas saa asiointinsa jälkeen tekstiviestillä linkin palautekyselyyn
  - Henkilöstö kysyy palautteen mobiililaitteella palvelutapahtuman yhteydessä
  - Yksikössä on palautelaite, johon asiakas voi antaa palautteen asiointinsa yhteydessä

<sup>122</sup> Aluehallitus 2.5.2024 § 89. siunsote.fi.

<sup>123</sup> Hyvinvointialuestrategia 2023–2026. siunsote.fi.

- Toimialueiden-, palveluiden- ja yksiköiden itsetekemät asiakaspalautekyselyt (sähköiset/paperiset)
- Näiden lisäksi yksiköillä on käytössään omat valitut menetelmät asiakaskokemuksen mittaamiseksi
- Muut
  - THL:n toteuttamat kansalliset asiakaspalautekyselyt (esim. kansallinen vanhuspalveluiden Kerro palvelustasi -kysely, mielenterveys- ja päihdepalveluissa, terveysasemilla, äitiys- ja lastenneuvoiloissa sekä suun terveydenhuollossa toteutettavat kyselyt)
  - Hoitotyön potilaspalaute -kysely (HoPP)

Hyvinvointialueen verkkosivujen palautekanavaa uudistettiin 2023. Päivitetyllä palautelomakkeella hyvinvointialueen asukkaat voivat antaa palautetta ja kehittämisehdotuksia milloin tahansa. Tällä palautejärjestelmällä tuetaan asukkaiden osallisuutta.<sup>124</sup> Lisäksi hyvinvointialueen asiakaskokemuksen johtamisen toimintamalli on kuvattu ja on hankittu sähköinen järjestelmä monikanavaiseen asiakaspalautteen keräämiseen.

Asiakaskokemusta mittaavien yksiköiden määrä on lisääntynyt sen jälkeen, kun asiakaskokemuksen mittaamista alettiin organisaatiossa kehittämään yhtenäisellä tavalla. Vuoden 2023 alussa Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella otettiin käyttöön THL:n johtaman työryhmän määrittelemät kansallisesti yhtenevät asiakaspalautetiedon väittämät.<sup>125</sup>

Kuva 3 (s. 50) havainnollistaa, kuinka asiakaskokemusta mittaavien yksiköiden määrä on lisääntynyt sen jälkeen, kun asiakaskokemuksen mittaamista alettiin Siun sotessa kehittämään organisaatiossa yhtenäisellä tavalla.

<sup>124</sup> Tiedote 11.4.2023. Siun soten verkkosivujen palautekanava on uudistettu. siunsote.fi.

<sup>125</sup> Laaturaportti 2023. s. 22. Aluehallitus 2.5.2024 § 77. siunsote.fi.

### Jatkuvan asiakaskokemuksen mittaamisen käyttöönotto (%) toimialueilla vuosina 2021-2023



Kuva 3. Asiakaskokemusta mittaavien yksiköiden määrän lisääntyminen.

Kuva 4 kertoo palautteiden määrän kehityksestä eri kanavissa<sup>126</sup>.

| Palautteen määrä/<br>Kanava            | Tulos 2021 | Tulos 2022 | Tulos 2023 | Lisätietoja  |
|--|------------|------------|------------|--|
| Palautteen määrä<br>(QPro)             | 2 584      | 2 177      | 661        | QPro-järjestelmän käyttö verkkosivujen palautekanavana päättyi 10.4.2023.  |
| Palautteen määrä<br>(Laatuportti)      | -          | -          | 1 424      | Laatuportti-järjestelmän käyttö verkkosivujen palautekanavana alkoi 11.4.2023.                                       |
| Palautteen määrä<br>(tekstiviesti)     | 112 291    | 97 510     | 78 853     | Asiakkaiden tarve antaa palautetta on tasoittunut, kun mahdollisuus palautteen antamiseen on ollut pitkään tarjolla. |
| Palautteen määrä<br>(palvelutapahtuma) | 1 929      | 5 510      | 10 505     | Mittaavien yksiköiden määrä on lisääntynyt.  |

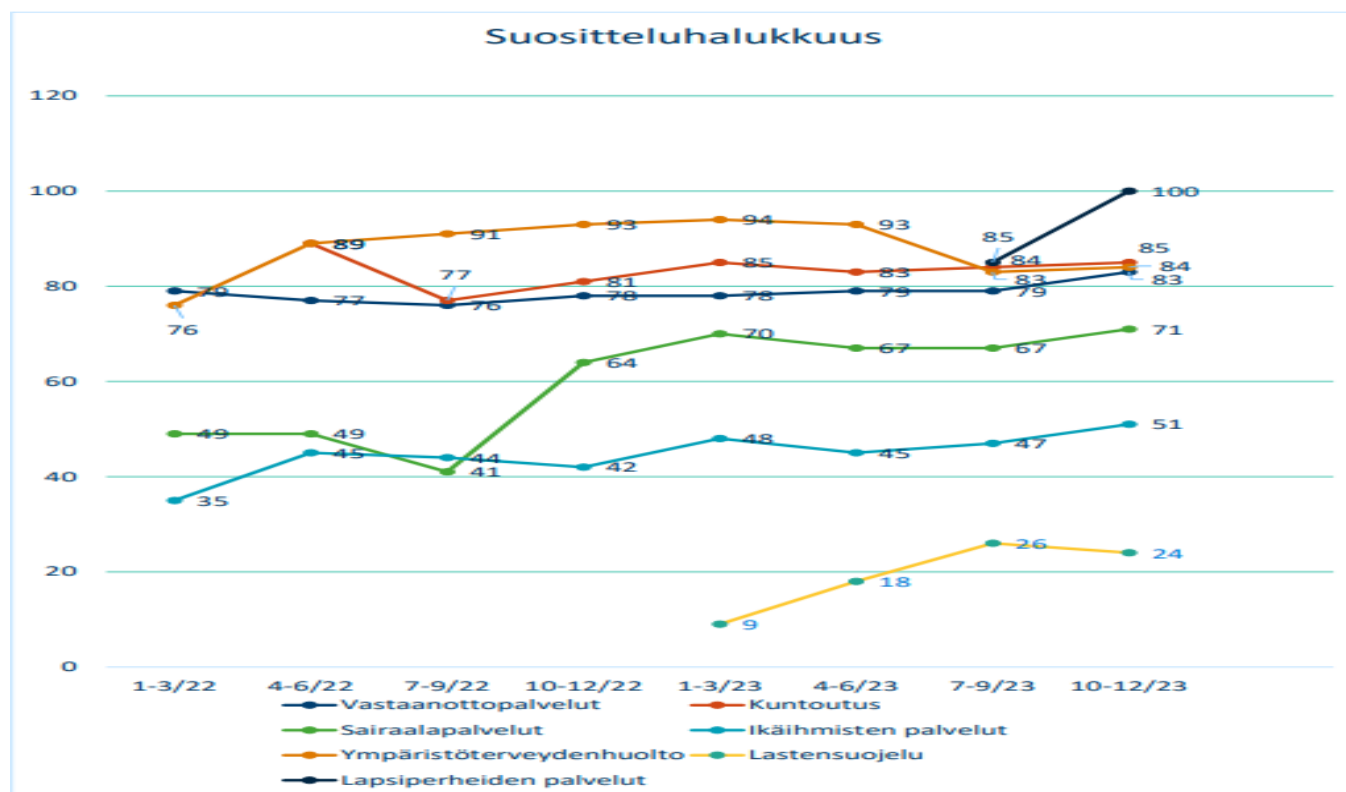
Kuva 4. Palautteen määrä eri kanavissa vuosina 2021–2023.

<sup>126</sup> Laaturaportti 2023. s. 23. Aluehallitus 2.5.2024 § 77. siunsote.fi.

Kuvat 5 ja 6 osoittavat suositteluhalukkuutta. NPS-luku toimii Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella asiakastyytyväisyyden strategisena mittarina. NPS-mittari kertoo reaaliaikaisesti, kuinka suuri osa asiakkaista suosittelee Siun sotea läheisilleen ja tuttavilleen. Mitä suurempi lukema, sitä tyytyväisemmät asiakkaat Siun sotella on. Positiivinen NPS-luku on jo hyvä, ja yli 50 arvoa voidaan pitää erinomaisena.



Kuva 5. Hyvinvointialueen NPS-mittarin lukemat.



Kuva 6. Suosittehalukkuus yksiköissä.

**Tarkastuslautakunnan havainnot ja kysymykset:**

Hyvinvointialueella on kehitetty ansiokkaasti asiakaskokemuksen ja asiakaspalautteen keräämistä asiakaslähtöisesti mahdollistamalla viestintä useamman kanavan kautta.

Hyvinvointialueen NSP-mittari oli vuonna 2023 yli 50. Alhaisin suositteluhaluus oli lastensuojelussa niistä yksiköistä, jotka osallistuivat mittaukseen.

Kuinka kaikki yksiköt sitoutetaan asiakaskokemuksen mittaamiseen ja yhtenäisiin toimintamalleihin siten, että siitä tulee osa toimintakulttuuria? Asiakkaiden ja potilaiden kokemusten tulee ohjata palveluiden kehittämistä.

Kuinka asiakaspalautteesta ja laadusta tehdään läpinäkyvää sisäisessä ja ulkoisessa viestinnässä? Asiakkaiden tulee voida seurata ja arvioida käyttämiensä palvelujen laatua.

## 7.5 PALVELUSETELITOIMINTA

Palvelusetelilain (569/2009) mukaan hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevia sosiaali- ja terveyspalveluja voidaan järjestää palvelusetelillä oman tuotannon ja ostopalvelujen rinnalla. Palvelusetelin tarkoituksena on lisätä asiakkaan ja potilaan valinnan mahdollisuuksia, parantaa palvelujen saatavuutta sekä edistää julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä. Hyvinvointialue päättää, ottaako se käyttöön palvelusetelin ja mihin palveluihin palveluseteliä myönnetään.<sup>127</sup> Palveluntuottajat voivat hakeutua palvelusetelituottajiksi jatkuvasti.<sup>128</sup>

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella palvelusetelit ovat joko tasasuuruisia tai tulosidonnaisia. Hyvinvointialueella on käytössä seuraavat palvelusetelit<sup>129</sup>:

1. Ajokorttitodistuksen palveluseteli
2. Henkilökohtaisen avun palveluseteli
3. Ikäihmisten asumispalvelun palveluseteli
4. Jalkojenhoidon palveluseteli
5. Kehitysvammaisten tuetun kotona asumisen palveluseteli
6. Kotiin annettavien hoiva- ja hoitopalvelujen palveluseteli
7. Lapsiperheiden kotipalvelun palveluseteli
8. Lääkkeiden annosjakelun palveluseteli

<sup>127</sup> Laki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä (569/2009). Finlex.fi

<sup>128</sup> Palvelusetelipalvelut. siunsote.fi.

<sup>129</sup> Palvelusetelipalvelut. siunsote.fi.

9. Mielenterveys- ja päihdepalvelujen kuntoutuksen palveluseteli
10. Monivammaisten lasten ja nuorten kotiin annettavien hoiva- ja hoitopalvelujen palveluseteli
11. Omaishoidon tuen palveluseteli
12. Tukipalvelujen palveluseteli
13. Vammaisten asumispalvelujen palveluseteli
14. Vammaisten päivätoiminnan palveluseteli

Palvelusetelikeskuksessa työskentelevä palvelusetelitiimi vastaa palvelusetelipalvelujen suunnittelu-, valmistelu- ja koordinoititehtävistä, mukaan lukien palvelusetelituottajien hallinnointi sekä käsittely- ja päätösprosessit. Palvelusetelitiimi toimii tiiviissä yhteistyössä hyvinvointialueen toimialueiden sekä yksityisten palveluntuottajien kanssa.

Kuntayhtymän aikana aloitettiin osana tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskushanketta vuonna 2022 palveluseteliprosessin uudelleen määrittely, jonka perusteella hyvinvointialueella uudistettiin palvelusetelijärjestelmää. Hyvinvointialueella tehtiin hankintapäätös uudesta järjestelmäratkaisusta, joka mahdollistaa palvelusetelien ja tukipalvelurekisterin toiminnot. Järjestelmä mahdollistaa laajempaa tuottajien palvelujen ja tietojen näkyvyyttä asiakkaille. Uudistuksen myötä palvelusetelilaskutuksessa tullaan siirtymään saldon etukäteen tilaamisesta jälkikäitelaskutukseen. Lisäksi hyvinvointialue pystyy uudessa järjestelmässä hallinnoimaan järjestelmän toimintoja, raportointia ja uusien palvelusetelien käyttöönottoa. Järjestelmä otetaan käyttöön asteittain ja ensimmäisenä pilotoidaan suun terveydenhuollon palveluseteli<sup>130</sup>.

***Tarkastuslautakunnan havainnot:***

Siirtyminen saldon etukäteen tilaamisesta jälkikäitelaskutukseen poistaa taloudellisen riskin, kun saldo-summa ei ole enää ulkopuolisen toimijan tilillä.

Kehittämisen myötä tehtävänjako ja vastuut ovat selkeytyneet. Oletettavasti prosessit ovat tehostuneet ja päällekkäinen työ vähentynyt.

Palveluseteli ei takaa asiakkaan ja potilaan valinnan mahdollisuuksia, koska alueen kaikissa kunnissa ei ole yksityisiä palveluntarjoajia. Setelin arvo voi olla sen verran alhainen, että palveluntuottajia ei saada.

<sup>130</sup> Tarkastuslautakunnan kokous 29.8.2023 § 78. Hankinta- ja logistiikkajohtajan ja projektiasiantuntijan ja palvelusetelisuunnittelija kuuleminen.siuksote.fi.

## 7.6 OSALLISUUSVALIOKUNTA

”Osallisuusvaliokunta on Suomessa ainutlaatuinen, sillä muilla hyvinvointialueilla samanlaista toimielintä ei vielä ole. Sen tavoitteena on edistää hyvinvointialueen asukkaiden ja palvelujen käyttäjien osallisuutta ja vaikuttamista hyvinvointialueen toimintaan.”<sup>131</sup>

Osallisuusvaliokunnan toiminta on saanut osakseen myönteistä palautetta muun muassa valtuustoseminaari- ja kokouskeskusteluissa. Valiokunnan kokoonpano on monipuolinen; siinä on poliittisten jäsenyyksien lisäksi edustuksia muun muassa järjestöistä ja eri vaikuttajaneuvostoista. Valiokunta kokoontui vuonna 2023 yhdeksän kertaa, viimeisteli osallisuusohjelman, analysoi asiakaspalautteita, keskusteli järjestöavustuksista ja kutsui kuultaviksi osallisuuden edistämisen kannalta keskeisiä yhteistyökumppaneita. Asukasosallisuusmahdollisuuksia on kehitetty edelleen yhdessä Siun soten kehittämisasiantuntijatyöstä vastaavien viranhaltijoiden kanssa.

***Tarkastuslautakunnan havainnot:***

Osallisuuden toteutumiseksi on luotu sitä mahdollistavat rakenteet, kanavat ja käytännöt.

---

<sup>131</sup> Tiedote 24.5.2022. Osallisuusvaliokunta varmistaa, että asukkaiden ääni kantaa hyvinvointialueella. [siunsote.fi](http://siunsote.fi).

## 8 Yhteenveto ja tarkastuslautakunnan lausuntopyyntö

| <b>POSITIIVISET HUOMIOT</b>  |
|--|
| <p>Työnantajakuva on parantunut. Hyvinvointialueen henkilöstöstä 71 prosenttia suosittelisi ystävilleen Pohjois-Karjalan hyvinvointialuetta työnantajana.</p> <p>Toimialueilla on tunnistettu sote-integraation haasteita. Parhaiten integraatio näyttää toteutuvan toimijoiden välisinä konsultaatioina.</p> <p>Hyvinvointialueen ja kuntien yhteistyön muodot ovat muotoutumassa yhteistyösopimuksen ja siihen liittyvän vastuunjakotaulukon ohjaamana. Työllisyyden vastuun siirtyessä TE-toimistoilta kunnille yhteistyön merkitys hyvinvointialueen näkökulmasta korostuu. Perhekeskus-rakenteet ovat olleet jonkin aikaa toiminnassa ja toimivat eri paikkakunnilla hiukan eri tavoin.</p> <p>Hyvinvointialueella on kehitetty ansiokkaasti asiakaskokemuksen ja asiakaspalautteen keräämistä asiakslähtöisesti mahdollistamalla viestintä useamman kanavan kautta.</p> <p>Osallisuuden toteutumiselle on luotu sitä mahdollistavat rakenteet, kanavat ja käytännöt.</p> |
| <b>HAASTEET</b>  |
| <p>Tilikausi 2023 oli talouden kannalta haasteellinen ja toteutui alijäämäisenä tavoiteohjelman toteutumisesta huolimatta. Talouden tasapainottamisen onnistumisessa on ratkaisevaa, että hyvinvointialue pysyy talousarviossa vuoden 2024.</p> <p>Haasteena turvata terveyden- ja hyvinvoinnin edistämiseen riittävät resurssit vaikeassa taloudellisessa tilanteessa.</p> <p>Lakisäateisten palvelujen järjestämisessä on haasteita.</p> <p>Omavalvontaohjelma sekä omavalvontaohjelman toteutumisen seurantaan perustuvat havainnot ja niiden perusteella tehtävät toimenpiteet on julkaistava julkisessa tietoverkossa ja muilla niiden julkisuutta edistävillä tavoilla.</p> <p>Sivutoimia koskeva ilmoitus-, lupa-, kirjaamis-, seuranta- ja valvontamenettely on hyvinvointialueella hajanainen.</p> <p>Vuosikate oli ainoa taloudellinen tavoite ja mittari.</p>   |



***Tarkastuslautakunnan lausuntopyyntö:***

Hyvinvointialuelain 125 §:n mukaan aluehallitus antaa aluevaltuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

Tarkastuslautakunta pyytää, että aluehallitus antaa lokakuun loppuun mennessä lausunnon niistä toimenpiteistä, joihin se on ryhtynyt tai päättänyt ryhtyä arviointikertomuksessa esitettyjen havaintojen, suositusten ja kysymysten takia.

# Allekirjoitukset

Joensuussa 21.5.2024



Kari Kulmala

puheenjohtaja



Tarja Hyykky

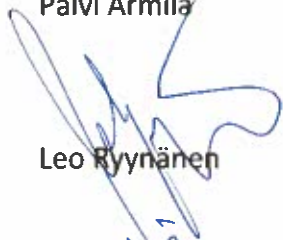
varapuheenjohtaja



Päivi Armila



Sari Huovinen



Leo Ryyriäinen



Ari Tielinen



Heidi Wilska

## 9 Lähdeluettelo

### Julkaisut

Hyvinvointialueiden digitaaliset sosiaali- ja terveyspalvelut. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022. thl.fi

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella Alueellinen asiantuntija-arvio, syksy 2023. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella: Alueellinen asiantuntija-arvio, syksy 2023. julkari.fi

Mitä kuuluu hyvinvointialueiden työhyvinvoinnille 2023. Jaana Laitinen, Kirsikka Selander, Jenni Ervasti ja Mika Kivimäki. 2024. ttl.fi.

Valtakunnalliset tavoitteet sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2024:2. valtioneuvosto.fi

### Säädökset

Laki hyvinvointialueesta (611/2021). Finlex.fi.

Laki hyvinvointialueiden rahoituksesta (617/2021). Finlex.fi.

laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012). Finlex.fi.

Lastensuojelulaki (417/2007). Finlex.fi.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021). Finlex.fi.

Laki pelastustoimen järjestämisestä (613/2021). Finlex.fi.

Sosiaalihuoltolaki (1301/2004). Finlex.fi.

Sosiaalihuollon asiakaslaki (812/2000). Finlex.fi.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä (569/2009). Finlex.fi.

Terveydenhuoltolaki (1326/2010). Finlex.fi

Laki toimeentulotuesta (1412/1997). Finlex.fi.

Valtioneuvoston asetus hyvinvointialueiden rahoituksesta (1392/2022). Finlex.fi.

Vammaispalvelulaki (380/1987, Tämä laki on kumottu L:lla 14.4.2023/675, joka on voimassa 1.1.2025 alkaen).  
Finlex.fi.

### **Asiakirjat** (siunsote.fi)

Talousarvio 2023.

Tilinpäätös 2023.

Hyvinvointialuestrategia 2023–2026.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen hallintosääntö.

Konserniohje - Pohjois-Karjalan hyvinvointialue.

Henkilöstökertomus 2023.

Laaturaportti 2023.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelman väliarviointi 2024.

Pohjois-Karjalan kuntien, Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen ja Pohjois-Karjalan maakuntaliiton sopimus yhdyspintarakenteista, toimintamalleista, työnjaosta ja tiedonkulusta.

### **Pöytäkirjat** (siunsote.fi)

Aluevaltuusto 22.6.2023 § 44.

Aluehallitus 21.9.2023 § 189.

Aluehallitus 30.11.2023 § 268.

Aluehallitus 2.5.2024 § 73.

Aluehallitus 2.5.2024 § 77.

Aluehallitus 2.5.2024 § 78.

Aluehallitus 2.5.2024 § 81.

Aluehallitus 2.5.2024 § 89.

Aluehallitus 28.2.2024 § 30.

Aluehallitus 27.3.2024 § 51.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta 12.01.2023 § 6.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta 25.01.2024 § 5.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta 4.4.2024 § 27.

Tarkastuslautakunnan kokous 16.5.2022 § 22.

Tarkastuslautakunnan kokous 31.10.2023 § 105.

#### **Kuulemiset** (siunsote.fi)

Tarkastuslautakunnan kokous 29.8.2023 § 78. Hankinta- ja logistiikkajohtajan ja projektiasiantuntijan ja palvelusetelisuunnittelija kuuleminen.siuunsote.fi.

Tarkastuslautakunnan kokous 29.8.2023 § 79. Hankepäällikön kuuleminen.

Tarkastuslautakunnan kokous 29.8.2023 § 80. Palvelujohtajan kuuleminen.

Tarkastuslautakunnan kokous 29.8.2023 § 80. Palvelupäällikön kuuleminen.

Tarkastuslautakunnan kokous 29.8.2023 § 81. Henkilöstöjohtaja ja talousjohtaja kuuleminen.

Tarkastuslautakunnan kokous 26.9.2023 § 93. Luottamusmiesten kuuleminen.

Tarkastuslautakunnan kokous 31.10.2023 § 103. Palvelujohtajan kuuleminen.

Tarkastuslautakunnan kokous 31.10.2023 § 103. Kehittämiskojohtajan kuuleminen.

Tarkastuslautakunnan kokous 31.10.2023 § 104. Palvelupäällikön kuuleminen.

Tarkastuslautakunnan kokous 30.1.2024 § 5. Henkilöstöjohtajan ja henkilöstöpäällikön kuuleminen.

Tarkastuslautakunnan kokous 30.1.2024 § 4. Henkilöstöjohtajan ja va. työhyvinvointipäällikön kuuleminen.

Tarkastuslautakunnan kokous 27.2.2024 § 18. Polkka Oy:n toimitusjohtajan kuuleminen.

Tarkastuslautakunnan kokous 26.3.2024 § 38. Perhe- ja sosiaalipalvelujen toimialuejohtajan kuuleminen.

Tarkastuslautakunnan kokous 9.4.2024 § 50. Va. hankejohtajan kuuleminen.

Tarkastuslautakunnan kokous 24.4.2024 § § 56. Terveyden- ja sairaanhoidon toimialuejohtajan kuuleminen.

### **Tiedotteet**

Tiedote 28.11.2023, Eloisan ja Siun soten digitaalisen palvelualustan yhteishankinta on valmis – asukkaille sujuvat, helposti käytettävät etäpalvelut. [siunsote.fi](https://siunsote.fi).

Tiedote 11.04.2023. Siun soten verkkosivujen palautekanava on uudistettu. [siunsote.fi](https://siunsote.fi).

Tiedote 24.5.2022. Osallisuusvaliokunta varmistaa, että asukkaiden ääni kantaa hyvinvointialueella. [siunsote.fi](https://siunsote.fi).

### **Muut**

Hyvinvointialueiden talous - Valtiovarainministeriö. [vm.fi](https://vm.fi).

Käsitteet. [www.stat.fi](https://www.stat.fi).

Palveluseteli. [siunsote.fi](https://siunsote.fi).

21.5.2024

## Toimialueiden toiminnalliset tavoitteet ja strategiset painopisteet

### Yhteiset palvelut

Toiminnallisten tavoitteiden ja strategisten painopisteiden toteutuminen:

| Talousarvioon 2023 kirjatut toiminnalliset tavoitteet ja strategiset painopisteet   | Mittari ja tavoitetaso (osa mittareista ja tavoitetasoista tulkittu talousarvosta)                           | Tavoitteen toteutumisen arviointi tilinpäätös 2023 | Tarkastuslautakunnan arvio  |
|---|--|--|---|
| Uuden talous- ja henkilöstötietojärjestelmän käyttöönottoa.   | Vuonna 2023 hyvinvointialueen kirjanpito ja palkanmaksu tapahtuvat täysin uudessa ympäristössä.              |  | Toiminnallista tavoitetta ei voinut arvioida. Lisäksi tilinpäätökseen ei ollut kirjattu toteutumista. |
| Talouspalveluissa jatketaan edelleen vuonna 2022 aloitetun sosiaali- ja terveyshuollon sekä pelastustoimen uudistamiseen liittyvän ICT-muutoshankkeen toteuttamista. ICT-hankkeen tehtävänä on mahdollistaa nykyisten tietojärjestelmien saattamisen lakimuutosten myötä tapahtuvien muutosten vaatimille tasoille. |  |  | Toiminnallista tavoitetta ei voinut arvioida. Lisäksi tilinpäätökseen ei ollut kirjattu toteutumista. |
| Keskitettyjen palvelujen lisäresursoinnin myötä olisi mahdollista yhtenäistää ja tehostaa prosesseja ja vapauttaa resursseja suorittavassa organisaatiossa helpottaen mm. sote-ammattilaisista vallitsevaa henkilöstöpulaa. Tämä kokonaisuus on tarkoitus toteuttaa osana talouden tavoiteohjelmaa.                 |  |  | Toiminnallista tavoitetta ei voinut arvioida. Lisäksi tilinpäätökseen ei ollut kirjattu toteutumista. |
| Hallintopalveluissa puhtaus- ja ateriapalvelujen ostot Polkka Oy:ltä muodostavat määrärahoista yli puolet, ja niihin kohdistuu isoja alentamispaineita.   | Kustannusten hallinta edellyttää moniammatillista yhteistyötä palvelukokonaisuuteen kuuluvien eri osapuolten |  | Toiminnallista tavoitetta ei voinut arvioida. Lisäksi tilinpäätökseen ei ollut kirjattu toteutumista. |

21.5.2024

|   |  |  |  |
|---|--|--|--|
|   | kesken ja valmiutta toiminnallisiin muutoksiin puhtaanapidon ja ateriapalvelun toteuttamisessa.                      |  |  |
| Vuonna 2022 käyttöön otettu varaston toiminnanohjausjärjestelmä mahdollistaa aikaisempaa tehokkaamman valikoimanhallinnan ja varastohallinnan.                      | Hyötyjen realisoiminen vaatii tässäkin toimintatapojen muutosta ja hoitotarvikkeiden yms. valikoimien keskittämistä. |  | Toiminnallista tavoitetta ei voinut arvioida. Tilinpäätökseen ei ollut kirjattu toteutumista.                          |
| Vuoden 2023 aikana suunnitellaan ja valmistellaan strategia- ja konsernipalvelujen toimialueen kokonaisuus osana muuta organisaation muutostarpeiden kokonaisuutta. | Organisaatiomuutokseen osallistuminen ja sen toteuttaminen.  | Aluehallitus hyväksyi syyskuun 2023 kokouksessaan, että hyvinvointialuejohtajan vastuulla oleva hallinto järjestetään vuoden 2024 alusta alkaen kahden toimialueen (hallintopalvelut ja konsernipalvelut) rakenteella. Tähän hallinnon järjestämisen kokonaisuuteen kuului myös hyvinvointialueen hallinnon kustannuspaikalle sijoitettava, toiminnan strategiseen ohjaukseen, laki-asioihin ja sisäiseen tarkastukseen keskittyvä tukitoiminto. | Toiminnallinen tavoite toteutui, kun aluehallitus hyväksyi, että hallinto järjestetään kahden toimialueen rakenteella. |

### Terveys- ja sairaanhoitopalvelut

Toiminnallisten tavoitteiden ja strategisten painopisteiden toteutuminen:

| Talousarvioon 2023 kirjatut toiminnalliset tavoitteet ja strategiset painopisteet | Mittari ja tavoitetaso (osa mittareista ja tavoitetasoista tulkittu talousarvosta) | Tavoitteen toteutumisen arviointi tilinpäätös 2023  | Tarkastuslautakunnan arvio   |
|---|--|---|--|
|   |  | Toiminnallisena tavoitteena pidettiin terveyskeskussairaaloiden turvallista siirtymää ikäihmisten | Toiminnallinen tavoite ja arviointi oli kirjattu tilinpäätökseen 2023. |



21.5.2024

|   |  |  |   |
|---|--|--|---|
|   |  | toimialueelta terveyst- ja sairaanhoitopalvelujen toimialueelle 1.1.2024 prosessien sujuvoittamiseksi.   |   |
| Integraation syventäminen ja palveluketjujen kehittäminen yhteistyössä muiden toimialueiden kanssa: kuten yhteisasiakkaat, asiakasprosessit, erityisesti iäkkäitä asiakkaita/potilaita koskien ml ensihoidon hyödyntäminen ja kotisairaalaminnan kehittäminen. Tilannekustustoiminnan aloittaminen huhtikuussa 2023 yhdessä muiden toimialueiden kanssa |  | Yhteisasiakasohjaukselta on edelleen kehitetty. Yhteisasiakasohjauksen tunnistusmäärä kasvoi 11 % edellisvuodesta. Tunnistuksia tehtiin 339 kpl, joista yli puolet, 54,9 %, kohdistui keskiselle alueelle.   | Toiminnallisen tavoitteen toteutumista ei voinut arvioida, ei mitaria tai tavoitetasoa.   |
| Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen kehittäminen yhdessä perhe- ja sosiaalipalvelujen toimialueen kanssa  |  | Lapsiperheiden yhteisasiakasohjaus käynnistyi kansallisen mielenterveysstrategian valtionrahoituksen turvin vuonna 2023. Tiimi keskittyy paljon palvelua tarvitsevien lasten, nuorten ja heidän perheidensä palvelujen kehittämiseen yhteisövaikuttavuuden periaatteita noudattaen | Toiminnallisen tavoitteen toteutumista ei voinut arvioida, ei mitaria tai tavoitetasoa.   |
| Digitaalisten palvelujen kehittäminen: kuten sähköinen ajanvaraus, ensilinjan puhelinneuvonta ja muut yhteydenottotavat, etäpalvelut, hoidontarpeen arvio, Palvelujen saatavuuden ja laadun parantaminen: riittävä palvelutarjonta, välitön ajananto, hoitojonojen lyhentäminen myös erikoissairaanhoidossa.  |  |  | Toiminnallisen tavoitteen toteutumista ei voinut arvioida, ei mitaria tai tavoitetasoa. Lisäksi tilinpäätökseen ei ollut kirjattu toteutumista. |
| Peruspalvelujen parantaminen: tulevaisuuden sote-keskus ym. hankkeet, Meijän malli ja mata-   |  | Mielenterveys- ja päihdepalvelujen toiminnassa on vuoden 2023 kehitetty  | Toiminnallisen tavoitteen toteutumista ei   |

21.5.2024

|   |  |   |  |
|---|--|---|--|
| lan kynnyksen mielenterveyspalvelujen saatavuuden kohentaminen, ennaltaehkäisyyn panostaminen   |  | uusia toimintatapoja kuten monikanavaisia yhteydenottomuotoja, digitaalisia ryhmiä ja otettu käyttöön Terapiat etulinjaan-hankkeen mukaisia lyhytterapioita | voinut arvioida, ei mittaria tai tavoitetasoa.   |
| Asiakas keskiöön: yhteydenoton helpottaminen, asiakaspalvelu, asiakaskohtaaminen, palvelujen saatavuuden ja savutettavuuden sekä oikea-aikaisuuden parantaminen |  |   | Toiminnallisen tavoitteen toteutumista ei voinut arvioida, ei mittaria tai tavoitetasoa. Lisäksi tilinpäätökseen ei ollut kirjattu toteutumista. |
| Tilojen käytön kokonaisarviointi ja käyttötehokkuuden parantaminen palveluverkko huomioiden.  |  |   | Toiminnallisen tavoitteen toteutumista ei voinut arvioida, ei mittaria tai tavoitetasoa. Lisäksi tilinpäätökseen ei ollut kirjattu toteutumista. |
| Henkilöstön riittävyyden, osaamisen ja työhyvinvoinnin varmistaminen.   |  |   | Toiminnallisen tavoitteen toteutumista ei voinut arvioida, ei mittaria tai tavoitetasoa. Lisäksi tilinpäätökseen ei ollut kirjattu toteutumista. |

### Ikäihmisten palvelut

Toiminnallisten tavoitteiden ja strategisten painopisteiden toteutuminen:

| Talousarvioon 2023 kirjatut toiminnalliset tavoitteet ja strategiset painopisteet | Mittarit ja tavoitetaso (osa mittareista ja tavoitetasoista tulkittu talousarvosta)                        | Tavoitteen toteutumisen arviointi tilinpäätös 2023 | Tarkastuslautakunnan arvio   |
|---|--|--|--|
| Turvallisen asumisen edistäminen kotona.  | Vuoden 2023 aikana kotihoitoon palvelujen tuottamista laajennetaan koko hyvinvointialueella kattamaan 24/7 |  | Toiminnallisen tavoitteen toteutumista ei voinut arvioida. Tilinpäätökseen ei ollut kirjattu toteutumista. |

21.5.2024

|  |  |   |   |
|--|--|---|---|
|  | <p>lakivelvoite. Yöaikainen palvelu toteutetaan osittain yhteistyössä pelastuslaitoksen kanssa. Kotihoidon ja sen rakenteiden kehittäminen ja kotona asumisen tukeminen toteutetaan mm. etähoivapalveluilla, kuntouttavalla hoiva- ja hoitotyöllä, kaikkien omaishoitajaryhmien tukemisella, lääkäripalvelujen saatavuuden parantamisella (RFF-hankerahoituksen kautta) ja toimintaterapeuttien resurssien kohdentamisella ikäihmisten koteihin.</p> |   |   |
| <p>RAI-arviointijärjestelmän hyödyntäminen ja vakiinnuttaminen koko toimialueella.</p> | <p>Vuoden 2023 osalta tavoitteeksi oli asetettu 100 %:n peittävyys lain mukaan arviointiväliseen käytössä.</p>   | <p>Peittävyystavoitteeseen päästiin. RAI-arviointiväline on käytössä kaikissa ikääntyneiden palveluissa. RAI-arviointien peittävydessä kaikkien osalta ei päästä kokonaisesti 100 %:n sillä, RAI-arviointia ei voida tehdä välittömästi asiakkuuden alussa, lisäksi asiakkaissa tapahtuu paljon vaihtuvuutta. RAI-arviointiväline tuottaa paljon kattavaa tietoa muun muassa tiedolla johtamisen tueksi</p> | <p>Tarkastuslautakunnan tulkinnan mukaan toiminnallisen tavoitteen toteutumiseen päästiin.</p>                          |
| <p>Arjen tukipalvelujen toimintasuunnitelma tehdään vuonna 2023.</p>                   |  |   | <p>Toiminnallisen tavoitteen toteutumista ei voinut arvioida, ei tavoitetasoa tai mittaria. Lisäksi tilinpäätökseen</p> |

21.5.2024

|   |  |  |   |
|---|--|--|---|
|   |  |  | ei ollut kirjattu toteutumista.   |
| Omais- ja perhehoidon palveluja kehitetään ja vahvistetaan omais- ja perhehoitokeskuksessa. |  | Omais- ja perhehoidon keskus Onneli aloitti myös toimintansa antaen tukea ja ohjausta omaishoidettavien perheille  | Toiminnallisen tavoitteen toteutumista ei voinut arvioida, ei mittaria tai tavoitetasoa.  |
| Asiakastyytyväisyyden mittauksen arviointi vakiinnutetaan vuoden 2023 aikana.               | Vuoden 2023 asiakasmittausten suositteluhaluus (NPS) kaikissa palveluissa oli 48. Tavoitteeksi vuodelle 2023 oli asetettu vähintään 45. Saavutettu taso on kansallisesti erittäin hyvä | Asiakaskokemusta on ikääntyneiden palvelujen toimialueella mitattu järjestelmällisesti usean vuoden ajan. Vuodesta 2021 alkaen on käytössä ollut Roidu-järjestelmä kotihoitoon palveluissa ja vuodesta 2022 alkaen asumispalveluissa, terveyskeskussairaaloissa sekä omaishoidon tuessa. | Toiminnallisen tavoitteen toteutumista ei voinut arvioida, ei mittaria tai tavoitetasoa. Tavoitetaso oli asetettu suositteluhaluutta. Mittarin käytön vakiintumista ei pystynyt arvioimaan. |

### Perhe- ja sosiaalipalvelut

Toiminnallisten tavoitteiden ja strategisten painopisteiden toteutuminen:

| Talousarvioon 2023 kirjatut toiminnalliset tavoitteet ja strategiset painopisteet | Mittari ja tavoitetaso (osa mittareista ja tavoitetasoista tulkittu talousarvosta) | Tavoitteen toteutumisen arviointi  | Tarkastuslautakunnan arvio  |
|---|--|--|---|
| Henkilöstölisäykset   |  | Opiskeluhuollossa jatkettiin rekrytoinnin edistämistä, jotta asiakasmitoitus toteutuisi oppilas- ja opiskeluhoitolaissa säädetyllä tavalla.<br><br>Kuraattoripalvelussa rekrytoinnit toteutuivat suunnitellusti. Psykologipalvelussa asiakasmitoitus työntekijää kohti ei täysin toteutunut, vaikka henkilöstötilanne kehittyi | Toiminnallinen tavoite edistyi osittain. Henkilöstölisäykset ovat osittain onnistuneet. |

21.5.2024

|   |  |   |  |
|---|--|---|--|
|   |  | <p>myönteisempään suuntaan vuoden 2023 aikana</p> <p>Lastensuojelussa rekrytointihaasteet ovat edelleen mittavia erityisesti sosiaalityöntekijöiden osalta. Rekrytinnin edistämiseksi käytettiin mm. rekrytointi- ja sitouttamislisää sekä rekrytointiyhtyritysten palveluja.</p> |  |
| Sosiaalisen luototuksen aloittaminen.   |  | Sosiaalinen luototus otettiin käyttöön syksyllä 2023. <sup>1</sup>  | Tiedotteen mukaan toiminnallinen tavoite toteutui.   |
| Asiakkaille tarjotaan mahdollisuutta osallistua palvelujen kehittämiseen ja lainsäädännöstä johtuvien muutosten valmisteluun.                                       |  | Palvelujen kehittämiseksi lastensuojelussa kerätään säännöllisesti asiakaspalautetta Roidu -palautteenantojärjestelmällä.   | Puuttuvan mittarin ja tavoitetason takia toiminnallisen tavoitteen kokonaisarviointia ei voinut tehdä. Asiakkaat voivat palautteenantojärjestelmän kautta. |
| Hyödynnetään digitalisaation ja etäpalvelujen tuomia mahdollisuuksia  |  |   | Toiminnallisen tavoitteen toteutumista ei voinut arvioida, ei mittaria tai tavoitetasoa. Lisäksi tilinpäätökseen ei ollut kirjattu toteutumista.           |
| Palvelutarpeen arvioinnin prosesseja sujuvoitetaan, jotta asiakkaiden palvelutarpeet kyetään tunnistamaan oikea-aikaisesti ja mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. |  |   | Toiminnallisen tavoitteen toteutumista ei voinut arvioida, ei mittaria tai tavoitetasoa. Lisäksi tilinpäätökseen ei ollut kirjattu toteutumista.           |
| Henkilöstölle turvataan riittävä perehdytys, työnohjaus ja täydennyskoulutus.   |  |   | Toiminnallisen tavoitteen toteutumista ei voinut arvioida, ei mittaria tai tavoitetasoa. Lisäksi tilinpäätökseen   |

<sup>1</sup> Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen tiedote 09.08.2024: Sosiaalinen luototus käyttöön Siun sotessa. siunsote.fi

21.5.2024

|  |  |  |  |
|--|--|--|--|
|  |  |  | ei ollut kirjattu toteutumista.  |
| Henkilöstön kuuleminen ja osallistaminen työprosessien ja työn kehittäminen. |  |  | Toiminnallisen tavoitteen toteutumista ei voinut arvioida, ei mittaria tai tavoitetasoa. Lisäksi tilinpäätökseen ei ollut kirjattu toteutumista. |

### Pelastuslaitos

Toiminnallisten tavoitteiden ja strategisten painopisteiden toteutuminen:

| Talousarvioon 2023 kirjatut toiminnalliset tavoitteet ja strategiset painopisteet   | Mittari ja tavoitetaso (osa mittareista ja tavoitetasoista tulkittu talousarvosta)   | Tavoitteen toteutumisen arviointi tilinpäätös 2023  | Tarkastuslautakunnan arvio   |
|---|--|---|--|
| Pelastustoimen palvelutasopäätös uusitaan vastaamaan sisäministeriön asetuksessa määritellyä sisältöä ja rakenteita.  | Pelastustoimen palvelutasopäätös uusitaan vuoden 2023 aikana".<br><br>Palvelutasopäätöstä tehtäessä otetaan huomioon kansallisesti merkittävät riskit, alueella esiintyvät uhat ja riskit sekä määritellään toiminnan tavoitteet, käytettävät voimavarat, tuotettavat palvelut ja niiden taso. | Aluevaltuusto hyväksyi 12.12.2023 § 83 pelastustoimen palvelutasopäätöksen vuosille 2024-2027 | Aluevaltuuston päätöksen mukaan palvelupäätös päivitettiin vuoden 2023 aikana. |
| Palvelutasopäätöksen valmistelun yhteydessä pelastuslaitoksen organisaatiota uudistetaan vastaamaan palvelutasopäätöksen mukaista palvelutuotantoa ja hyvinvointialueen kehittämistarpeita. |  |   | Tilinpäätökseen ei ollut kirjattu toiminnallisen tavoitteen toteutumista.      |
| Pelastustoimintaa pystytään toteuttamaan turvallisesti ja nykyistä niukemmilla kalusto- ja henkilöstöresursseilla.  |  |   | Tilinpäätökseen ei ollut kirjattu toiminnallisen tavoitteen toteutumista.      |

21.5.2024

|  |   |  |   |
|--|---|--|---|
| <p>Onnettomuuksien ehkäisyn kehittämistoimenpiteet kohdistetaan valvonnan keskittämiseksi entistäkin riskiperusteisemmaksi, etenkin erikoiskohteiden valvonnan osalta (A1-A6 kohteet).</p>                   |   | <p>Pelastusviranomaisten valvontatoimenpiteet kohdistettiin riskiperusteisesti yrityksiin ja laitoksiin, joissa on merkittäviä tulipaloon liittyviä onnettomuusvahinko- ja henkilöriskejä (A1-A6 kohteet). Valvontatehtäviä suoritettiin yhteensä 1 990 kappaletta, joista kohdistui 358 tehtävää ikäihmisten asuinturvallisuuden edistämiseen. Asuinrakennusten paloturvallisuuden itsearviointi teki 1 504 asukasta.</p> | <p>Tarkastuslautakunnan arvion mukaan toiminnallisessa tavoitteessa onnistuttu ainakin osittain. Puuttuvan mittarin ja tavoitteen takia kokonaisarviointia ei voinut tehdä.</p> |
| <p>Valvontasuunnitelmassa määritellään palotarkastettavat kohteet ja muut valvontatoimenpiteet paikallisten olosuhteiden ja alueella esiintyvien riskien sekä toteutuneiden onnettomuuksien perusteella.</p> | <p>Suoritettavia toimenpiteitä suunnataan sellaisiin riskikohteisiin, joissa olemassa olevat riskit ovat suuret tai pelastuslaitoksen yksiköt eivät saavuta kohdetta riittävän nopeasti.</p> <p>Valvontaa laajennetaan asuinrakennuksiin, jotka eivät ole vastanneet itsearviointilomakkeisiin.</p> <p>Asuinrakennusten itsearviointitavoitteena on vähintään 1 500 vastauksen saaminen vuosittain.</p> |  | <p>Tilinpäätökseen ei ollut kirjattu toiminnallisen tavoitteen toteutumista.</p>  |
| <p>Turvallisuusviestinnän kehittämiseksi laaditaan oma viestintästrategia.</p>   |   | <p>Turvallisuusviestinnän vaikuttavuuden kehittämiseksi laadittiin toiminnalle oma viestintäsuunnitelma.</p>   | <p>Tarkastuslautakunnan arvion mukaan toiminnallisessa tavoitteessa onnistuttu.</p>   |
| <p>Yhteistyössä 24/7 akuuttikeskuksen ja pelastuslaitoksen kanssa toteutetaan ensihoitopalvelun vaativien tilanteiden</p>  | <p>Toimintaan palkataan lisää neljä ensihoidon kenttäjohtajaa, jotka</p>  | <p>Yhteistyössä akuuttikeskuksen kanssa aloitettiin ensihoitopalvelujen vaati-</p>   | <p>Tarkastuslautakunnan arvion mukaan toiminnallisessa tavoitteessa onnistuttu ainakin</p>  |

21.5.2024

|   |   |  |   |
|---|---|--|---|
| <p>johtamiseen ja hoitamiseen keskittyvä yksikkö, jolla tuetaan ensihoitoyksiköiden työskentelyä ja tilannejohtoa.</p>  | <p>työskentelevät em. yksikössä ja pelastuslaitoksella ensihoitopalvelujen kenttäjohtoon tehtävissä</p>   | <p>vien tilanteiden johtamiseen ja hoitamiseen keskittyvän yksikön toiminta ja samalla ensihoidon kenttäjohtamisjärjestelmää uudistettiin.</p>   | <p>osittain. Tavoitteen toteutumisen raportointi ei ollut selkeä.</p>                 |
| <p>Tilannekeskuksen käynnistyessä aloitetaan uutena toimintona ensihoitopalveluita tukeva kiireetöntä hoitoa tarvitsemien potilaiden hoidontarpeen arviointi.</p> | <p>Tavoitteena on, että hoidontarpeen arvioinnilla parannetaan asiakkaiden saamaa palvelua oikeassa paikassa ja oikeaan aikaan.</p> <p>Pelastuslaitos sijoittaa tilannekeskukseen hoidontarpeen arviointiin kolme henkilötyövuotta</p>  | <p>Tilannekeskuksessa aloitti uutena toimintona kiireetöntä hoitoa tarvitsemien potilaiden hoidontarpeen arviointi.</p>  | <p>Tarkastuslautakunnan arvion mukaan toiminnallisessa tavoitteessa onnistuttiin.</p> |
| <p>Ensihoidon johtamisjärjestelmä uudistetaan ja samalla vahvistetaan hoitotyön johtamista ja ensihoitohenkilöstön saamaa ammatillista tukea.</p>                 | <p>Pelastuslaitokselle vakiinaistetaan kokeilusta saatujen kokemusten perusteella kolme alueellisesti työskentelevää ensihoitomestaria.</p>   | <p>Hoitotyön johtamista vahvistettiin palkkaamalla kolme ensihoitomestaria</p>   | <p>Tarkastuslautakunnan arvion mukaan toiminnallisessa tavoitteessa onnistuttiin.</p> |
| <p>Ikäihmisten palvelujen toimialueen ja pelastuslaitoksen välistä yhteistyötä tiivistetään ja palveluintegraatiota syvennetään kotihoidon osa-alueella.</p>      | <p>Pelastuslaitos huolehtii säännöllisten yöaikaisten kotihoidon käyntien, turvapuhelinkäyntien, hoidontarpeen arviointien ja kotihoidossa saattohoitopotilaiden tukemisesta Kiteen, Rääkkylän, Joensuun ja Lieksa alueilla. Pelastuslaitos budjetoit ensihoitopalveluihin toiminnan järjestämiseen tarvittavan menolisäyksen ja varautuu rekrytoimaan henkilöstön.</p> | <p>Ikäihmisten palvelujen toimialueen ja pelastuslaitoksen välistä palveluintegraatiota syvennettiin kotihoidon osa-alueella. Pelastuslaitos huolehtii säännöllisesti yöaikaan tapahtuvien kotihoidon käyntien, turvapuhelinkäyntien, hoidontarpeen arviointien ja kotihoidossa saattohoitopotilaiden tukemisen Kiteen, Rääkkylän, Joensuun ja Lieksan alueilla.</p> | <p>Tarkastuslautakunnan arvion mukaan toiminnallisessa tavoitteessa onnistuttiin.</p> |



21.5.2024

## Ympäristöterveydenhuolto

## Toiminnallisten tavoitteiden ja strategisten painopisteiden toteutuminen:

| Talousarvioon 2023 kirjatut toiminnalliset tavoitteet ja strategiset painopisteet  | Mittari ja tavoitetaso (osa mittareista ja tavoitetasoista tulkittu talousarvosta)   | Tavoitteen toteutumisen arviointi tilinpäätös 2023  | Tarkastuslautakunnan arvio   |
|--|--|---|--|
| Eläinlääkäripalvelujen osalta vaikuttavuuden ja asiakaskokemuksen perustana ovat lakisääteisten eläinlääkäripalvelujen saatavuus ja laatu. | Edistetään huolehtimalla riittävästä ja suunnitelmallisesta henkilöstön resursoinnista, henkilöstön osaamisesta ja asianmukaisista työvälineistä lakisääteisten tehtävien hoitamiseen. | <p>Palvelujen saatavuuden arvioidaan olevan kuitenkin toteutuneen valtakunnallisten tavoitteiden mukaisesti.</p> <p>Eläinlääkäripalvelujen osalta suurin haaste oli työvoiman saatavuus. Toteutunut eläinlääkäriresurssi eläinlääkäripalveluihin vuonna 2023 oli noin 20,5 htv, kun se vuonna 2022 oli noin 21,1 htv.</p>     | Toiminnallisessa tavoitteessa onnistuttu osittain. Raportointi ei ollut selkeää arviointia varten. |
| Tuotantoeläinten terveydenhuollon palveluita vahvistetaan palvelutarvetta vastaavaksi.   | Panostetaan henkilöstön koulutukseen ja työjärjestelyihin.   | Eläinlääkintähuollossa vastaanottokäyntien ja tilakäyntien kokonaismäärä vähentyi edellisestä vuodesta noin 4 %. Tilakäynnit vähenivät sekä virkaaikana (-14 %) että päivystyksessä (-17 %). Pieneläinten vastaanottokäyntimäärä virkaaikana laski n. 4 %, mutta virkaajan ulkopuolisten päivystyskäyntien määrä kasvoi 17 %. | Tilinpäätökseen ei ollut kirjattu, kuinka toiminnallinen tavoite toteutui.                         |
| Asiakastytyväisyyskyselyt on otettu käyttöön eläinlääkintähuollossa keväällä 2022.   | Vakiinnutetaan osaksi toimintaa vuoden 2023 aikana.  | Eläinlääkintähuollon asiakastytyväisyys oli hyvällä tasolla (NPS 89).   | Tilinpäätökseen ei ollut kirjattu, onko toiminta vakiintunut.                                      |

21.5.2024

|  |   |  |   |
|--|---|--|---|
|  |   |  | Asiakaspalautetta ke-<br>rätään, joten arvion<br>mukaan toiminnalli-<br>nen tavoite toteutui<br>ainakin osittain. |
| Valvontakäytäntöjä yhtenäis-<br>tetään ympäristöterveyden-<br>huollon keskitetyn toiminnan-<br>ohjaus- ja tiedonhallintajärjes-<br>telmän (VATI) ja Laatunet -laa-<br>tujärjestelmän avulla. | VATI-järjestelmää hyö-<br>dynnetään tiedolla joh-<br>tamisessa ja valvonnan<br>riskiperusteisessa suun-<br>taamisessa.  |  | Tilinpäätökseen ei ol-<br>lut kirjattu toteutu-<br>mista.   |
| Sähköisen asiainnin käyttöön-<br>ottaminen sitä mukaa, kun jär-<br>jestelmät sen mahdollistavat.   |   |  | Tilinpäätökseen ei ol-<br>lut kirjattu toteutu-<br>mista.   |
| Osaavan työvoiman saatavuus-<br>varmistamiseen.<br><br>Tämä edellyttää luottamusta<br>herättävää, henkilöstöä arvos-<br>tavaa, määrätietoista ja tulos-<br>hakuista johtamista.              | Panostamalla asianmu-<br>kaisiin työvälineisiin,<br>työolosuhteisiin, työjär-<br>jestelyihin, perehdytyk-<br>seen sekä mahdollisuuk-<br>siin kehittyä ja vaikuttaa<br>työhönsä. |  | Tilinpäätökseen ei ol-<br>lut kirjattu toteutu-<br>mista.   |